

Olsztyn, 27 czerwca 2019 r.

PS-VI.431.1.1.2019.SM

Pani
Barbara Nalińska
Dyrektor
Placówki Opiekuńczo – Wychowawczej nr 3
ul. Mazurska 6
82 – 300 Elbląg

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Działając na podstawie upoważnienia Wojewody Warmińsko-Mazurskiego nr FK-IV.0030.10.2019 z dnia 10 stycznia 2019 roku /**akta kontroli str. 1/** zespół inspektorów Wydziału Polityki Społecznej Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie w składzie:

1. Stella Maścianica – główny specjalista, kierująca zespołem kontrolnym,
2. Izabela Chowańska – główny specjalista,
3. Katarzyna Brewka – główny specjalista,

przeprowadził kontrolę problemową w trybie zwykłym w Placówce Opiekuńczo – Wychowawczej nr 3 w Elblągu, z siedzibą pod adresem: ul. Mazurska 6, 82 – 300 Elbląg. Czynności kontrolne rozpoczęto 14 stycznia 2019 r. i zakończono 18 stycznia 2019 r. Zakres przedmiotowy kontroli obejmował przestrzeganie praw dziecka oraz realizację podstawowych zadań placówki opiekuńczo – wychowawczej, a także uwag i wniosków Rzecznika Praw Dziecka, w związku z przeprowadzonym przez niego badaniem w dniach 7 – 8 marca 2017 r., w świetle przepisów:

- Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. 2018 poz. 998 ze zm.), zwanej dalej ustawą,
- Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 roku w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej (Dz. U. Nr 292 poz. 1720), zwanego dalej rozporządzeniem,
- *Konwencji o prawach dziecka* (Dz.U.1991, nr 120 poz. 526 ze zm.), zwanej dalej *Konwencją*.

W wystąpieniu pokontrolnym użyto następujących skrótów:

1. Placówka / POW / kontrolowana jednostka – co oznacza: Placówkę Opiekuńczo – Wychowawczą nr 3 w Elblągu, ul. Mazurska 6,
2. SCPOW – co oznacza: Socjalizacyjną Całodobową Placówkę Opiekuńczo – Wychowawczą w Elblągu, ul. Chrobrego 4,

3. Dyrektor / Dyrektor POW /Dyrektor Placówki – co oznacza: Dyrektora Placówki Opiekuńczo – Wychowawczej nr 3 w Elblągu, panią Barbarę Nalińską,
4. Koordynator / Koordynator POW / Koordynator Placówki – co oznacza: st. wychowawcę /koordynatora Placówki Opiekuńczo – Wychowawczej nr 3 w Elblągu, panią Joannę Wasielewską,
5. *Regulamin* – co oznacza: *Regulamin Organizacyjny Placówki Opiekuńczo – Wychowawczej nr 3 w Elblągu*,
6. Zarządzenie Nr 5/2017 – co oznacza: *Zarządzenie Nr 5/2017 Starszego Wychowawcy Koordynatora Placówki Opiekuńczo – Wychowawczej Nr 3 w Elblągu z dnia 16.10.2017 r. w sprawie zmian w regulaminach, procedurach i instrukcjach określających organizację i standard opieki i wychowania w Placówce Opiekuńczo – Wychowawczej Nr 3 w Elblągu wprowadzonych Zarządzeniem Nr 12/2016 Starszego Wychowawcy – Koordynatora Placówki Opiekuńczo – Wychowawczej z dnia 26.10.2016 r.*,
7. *Program działania* – co oznacza: *Program działania Placówki Opiekuńczo – Wychowawczej Nr 3 w Elblągu na rok 2018*,
8. *diagnoza* – co oznacza: diagnozę psychofizyczną, o której mowa w rozporządzeniu,
9. *Informacja/Informacja Rzecznika Praw Dziecka* – co oznacza: *Informację o wynikach badania stanu przestrzegania praw dziecka przeprowadzonego w dniach 7-8 marca 2017 roku w Placówce Opiekuńczo – Wychowawczej nr 3 w Elblągu, ul. Mazurska 6, 82-300 Elbląg.*

Kontrolą objęto okres od dnia 16 sierpnia 2017 roku do dnia jej zakończenia, fakt jej przeprowadzenia odnotowano w rejestrze prowadzonym przez kontrolowaną jednostkę. Czynności kontrolne przeprowadzono w obecności pani Barbary Nalińskiej – Dyrektora POW oraz pani Joanny Wasielewskiej – Koordynatora POW, upoważnionej przez Dyrektora do podejmowania wszelkich czynności związanych z realizowaną kontrolą i udzielania stosownych wyjaśnień /**akta kontroli str. 3/**. Ustaleń zawartych w wystąpieniu pokontrolnym dokonano w oparciu o analizę prowadzonej w Placówce dokumentacji, spostrzeżenia poczynione w trakcie oględzin pomieszczeń znajdujących się w Placówce, a także informacje i wyjaśnienia przekazane bezpośrednio przez Dyrektora, Koordynatora, pedagoga, psychologa i wychowawców zatrudnionych w Placówce oraz wychowanków Placówki.

Działalność Placówki w zakresie objętym kontrolą ocenia się **pozytywnie z nieprawidłowościami i uchybieniem**.

I. Ustalenia dotyczące organizacji Placówki:

Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza nr 3 w Elblągu jest publiczną placówką opiekuńczo – wychowawczą typu socjalizacyjnego i interwencyjnego, prowadzoną przez Miasto Elbląg, zapewniającą całodobową opiekę 30 wychowankom.

Dokumentem określającym szczegółowe zadania i organizację Placówki oraz specyfikę i zakres sprawowanej opieki był *Regulamin Organizacyjny Placówki Opiekuńczo – Wychowawczej nr 3 w Elblągu* wprowadzony Zarządzeniem Nr 1/2016 Starszego wychowawcy

– Koordynatora Placówki Opiekuńczo – Wychowawczej Nr 3 w Elblągu z dnia 4 stycznia 2016 r. /akta kontroli str. 4-28/.

Na podstawie § 4 *Regulaminu* porządek wewnętrzny w Placówce oraz obowiązki pracowników zostały określone w drodze zarządzenia Koordynatora. W okresie objętym kontrolą w tym zakresie obowiązywały:

- Zarządzenie Nr 12/2016 Starszego Wychowawcy Koordynatora Placówki Opiekuńczo – Wychowawczej Nr 3 w Elblągu z dnia 26.10.2016 r. w sprawie regulaminów, procedur i instrukcji określających organizację i standard opieki i wychowania w Placówce Opiekuńczo – Wychowawczej Nr 3 w Elblągu – okres obowiązywania: 26.10.2016 r. – 15.10.2017 r. /akta kontroli str. 29-30/,
- Zarządzenie Nr 5/2017 Starszego Wychowawcy Koordynatora Placówki Opiekuńczo – Wychowawczej Nr 3 w Elblągu z dnia 16.10.2017 r. w sprawie zmian w regulaminach, procedurach i instrukcjach określających organizację i standard opieki i wychowania w Placówce Opiekuńczo – Wychowawczej Nr 3 w Elblągu wprowadzonych Zarządzeniem Nr 12/2016 Starszego Wychowawcy – Koordynatora Placówki Opiekuńczo – Wychowawczej z dnia 26.10.2016 r., ze zmianami /akta kontroli str. 31-151/.

W Zarządzeniu Nr 5/2017 przyjęto do stosowania regulaminy, procedury i instrukcje, które zostały ujęte w podziale na cztery grupy:

1. Grupa „P”: *Procedury w sytuacjach problemowych i zagrażających bezpieczeństwu wychowanków,*
2. Grupa „R”: *Regulaminy „Wychowankowie”,*
3. Grupa „Z”: *Zakresy obowiązków pracowników Sekcji Opiekuńczo – Wychowawczej,*
4. Grupa „I”: *Instrukcje.*

W Grupie „R”: *Regulaminy „Wychowankowie”* został określony regulamin: *R/1 Prawa wychowanków przebywających w Placówce Opiekuńczo – Wychowawczej Nr 3 w Elblągu,* w którym wymienione zostały prawa wychowanków kontrolowanej jednostki /akta kontroli str. 47-49/. Kontrolujący po przeanalizowaniu tego dokumentu stwierdzili, że wskazane w nim prawa dziecka tworzą katalog zamknięty oraz, że nie wymieniono w nim wszystkich praw dziecka określonych w *Konwencji o prawach dziecka*, w szczególności prawa do poszanowania prywatności dziecka czy ochrony przed przemocą, zaniedbaniem i poniżającym traktowaniem.

Zgodnie z § 27 *Regulaminu* w Placówce funkcjonowały trzy koedukacyjne grupy wychowawcze:

- grupa interwencyjna – 10 miejsc,
- grupa socjalizacyjna usamodzielniająca – 10 miejsc,
- grupa socjalizacyjna dla dzieci od 10 roku życia – 10 miejsc.

Zgodnie z wykazem stanowiącym wyciąg z ewidencji dzieci przebywających w POW /akta kontroli str. 152/, stan osobowy wychowanków na dzień 14 stycznia 2019 r. wynosił 27 osób, w tym 10 było nieobecnych z uwagi na:

- pobyt w Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym – 1 wychowanek,
- pobyt w Młodzieżowym Ośrodku Socjoterapii – 2 wychowanków,

- długotrwałą ucieczkę – 4 wychowanków,
- urlopowanie do domu rodzinnego – 3 wychowanków.

W czasie, gdy realizowano czynności kontrolne, w Placówce przebywało dwoje dzieci w wieku poniżej 10 roku życia, które na mocy art. 95 ust. 2 umieszczone zostały w instytucjonalnej pieczy zastępczej wraz ze starszym rodzeństwem.

W okresie poddanym kontroli funkcję Dyrektora Placówki pełniła pani Barbara Nalińska, będąca jednocześnie dyrektorem *Centrum Administracyjnego*, zapewniającego wspólną obsługę ekonomiczno – administracyjną i organizacyjną czterech placówek opiekuńczo – wychowawczych, prowadzonych przez Miasto Elbląg. Dyrektor kierował Placówką przy pomocy Koordynatora – pani Joanny Wasielewskiej.

Z wykazu pracowników, według stanu na dzień 16 stycznia 2019 r. wynika, że bezpośrednią pracę z wychowankami Placówki realizowało: 15 wychowawców, w tym jeden pełniący także funkcję Koordynatora (łącznie 15 etatów), pracownik socjalny (1 etat), pielęgniarka (1/2 etatu, zatrudniona w SCPOW), pedagog (1 etat, zatrudniony w SCPOW) i psycholog (w okresie 18.09.2017 r. – 16.09.2018 r. – 1 etat, od 17.09.2018 r. – 1/2 etatu, zatrudniony w SCPOW) /akta kontroli str. 153-154/.

Stwierdzono, że Placówka usytuowana jest w wolnostojącym, dwupiętrowym budynku, otoczonym parkiem, przy którym znajduje się boisko do siatkówki i piłki nożnej oraz plac zabaw. Na parterze POW usytuowano: sekretariat, pokój Koordynatora, pokój pracownika socjalnego, pokój pedagoga, dwa pokoje wykorzystywane przez psychologa do realizacji zajęć z dziećmi oraz kuchnia ze stołówką. Na parterze mieści się także część gospodarcza Placówki.

I piętro przeznaczono dla grupy interwencyjnej oraz grupy usamodzielnienia. Ustalono, że pokoje w obu grupach wychowawczych były jedno-, dwu- lub trzy – osobowe. Do dyspozycji dzieci z grupy interwencyjnej pozostawała także świetlica z komputerem oraz telewizorem, aneks kuchenny, pokój wychowawców (częściowo przeszkolony, co pozwalało wychowawcom na obserwację korytarza), pomieszczenie z pralkami, łazienka. W grupie usamodzielnienia znajdowały się pokoje dwu- i trzy-osobowe, łazienki, pomieszczenie ze stołem do tenisa stołowego, siłownia, pomieszczenie komputerowe, świetlica, aneks kuchenny, pomieszczenie z pralkami i pokój wychowawców.

Na II piętrze znajdowały się pomieszczenia przeznaczone dla grupy socjalizacyjnej: pokoje jedno-, dwu- lub trzy-osobowe, pokój przeznaczony do zajęć terapeutycznych, pokój komputerowy, świetlica, przeznaczona do wspólnego spędzania czasu i oglądania telewizji, łazienki osobno dla dziewcząt i chłopców, pomieszczenie z pralkami, pokój wychowawców oraz aneks kuchenny. W toku kontroli zespół inspektorów dokonał oględzin pomieszczeń Placówki, w tym pokoi mieszkalnych dzieci we wszystkich grupach wychowawczych. Stwierdzono, że w pokojach mieszkalnych dzieci w grupie interwencyjnej w oknach nie było klamek. Koordynator wyjaśniła, że brak klamek podyktowany jest względami bezpieczeństwa, klamki przechowywane są w pokoju wychowawców i używane w razie konieczności przewietrzenia pomieszczeń. Pokoje, w szczególności w grupie interwencyjnej, były mało przytulne, brak im było domowego charakteru, dzieci posiadały mało zindywidualizowane miejsce do spania i nauki. Ponadto, zdecydowana większość pokoi w estetyce oraz umeblowaniu przypomina raczej pomieszczenia internatu, nie stwarzając tym samym przytulnej, domowej atmosfery.

II. Ustalenia dotyczące przestrzegania w Placówce praw dziecka:

W ramach postępowania kontrolnego zespół inspektorów przeprowadził indywidualne rozmowy z jedenaściorgiem wychowanków na temat przestrzegania praw dziecka i warunków pobytu w Placówce /akta kontroli str. 155-231/. Podsumowanie przeprowadzonych rozmów stanowi akta kontroli str. 232-243. Nie podjęto rozmów z pozostałymi, widniejącymi w ewidencji Placówki w czasie trwania kontroli wychowankami, z uwagi na to, że sześcioro z nich nie wyraziło zgody na rozmowę z kontrolującymi, natomiast dziesięcioro było nieobecnych w Placówce – przyczyny ich nieobecności zostały opisane we wcześniejszej części wystąpienia pokontrolnego.

Dokonano także analizy losowo wybranej dokumentacji sześciu wychowanków POW, w kontekście oceny respektowania praw dziecka i realizowania przez Placówkę jej zadań opiekuńczo – wychowawczych.

W toku kontroli dokonano oceny realizacji następujących praw dziecka:

Prawo do wyrażania opinii – rozumiane jako prawo do poszanowania podmiotowości dziecka, zapewnienie możliwości swobodnego wypowiedzania się, respektowanie prawa do swobody myśli, poglądów, poszanowania podmiotowości dziecka poprzez branie pod uwagę jego zdania w sprawach, które jego dotyczą, oraz istnienia wypracowanych zasad uczestnictwa dzieci w podejmowaniu decyzji ważnych dla wychowanków.

W rozmowach z kontrolującymi zdecydowana większość dzieci (tylko jedno dziecko stwierdziło, że nie zawsze) potwierdziła, że może swobodnie wyrażać własne poglądy i opinie. Natomiast wszystkie dzieci stwierdziły, że pracownicy POW biorą pod uwagę ich zdanie w sprawach ich dotyczących, w tym również ich przyszłości.

Ustalono, że w Placówce nie funkcjonował samorząd wychowanków. Jak wynika z wyjaśnień Koordynatora /akta kontroli str. 244-247/ we wcześniejszym okresie działał samorząd wychowanków, jednakże dzieci nie wyrażały chęci udziału w jego pracach, w związku z czym odstąpiono od tej formy. Zostały jednakże wypracowane zasady uczestnictwa dzieci w podejmowaniu ważnych dla nich decyzji. Wszystkie decyzje dotyczące spraw wychowanków omawiane były z nimi na spotkaniach z wychowawcami i Koordynatorem. Ponadto wychowawcy na bieżąco omawiali z dziećmi wszystkie istotne sprawy i problemy na spotkaniach organizowanych w poszczególnych grupach wychowawczych.

Prawo dziecka do uwzględniania jego zdania w sprawach go dotyczących kontrolowana jednostka realizowała także poprzez wypełnianie zapisu art. 4 a ustawy, zgodnie z którym podmioty realizujące zadania z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, w szczególności dokonując oceny sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej oraz kwalifikując je do adopcji, obowiązane są do wysłuchania dziecka, jeżeli jego wiek i stopień dojrzałości na to pozwalają i stosownie do okoliczności uwzględniają jego zdanie. W odpowiedzi na zapytanie kontrolujących, w jaki sposób realizowany był ww. obowiązek Koordynator wyjaśniła, że *„w przypadku, gdy sytuacja dziecka miałaby ulec znaczącej zmianie (umieszczenie w rodzinie adopcyjnej, zastępczej, powrót dziecka pod opiekę rodziny, postępowanie karne, zmiana środka wychowawczego, wybór opiekuna prawnego, cięża,*

macierzyństwo)z dzieckiem przeprowadzane są rozmowy, wychowanek jest informowany o podjętych wobec niego działaniach”. Ponadto wychowawcy na bieżąco omawiają z dziećmi jego sprawy rodzinne oraz zgłaszane przez nie problemy, podczas rozmów osobistych z dzieckiem bądź w obecności Koordynatora i specjalistów /**akta kontroli str. 248-249/**.

Zespół inspektorów w oparciu o przeprowadzoną analizę stwierdził, że czynności podejmowane w ramach wypełnienia obowiązku wynikającego z ww. przepisu prawa nie znajdują odzwierciedlenia w prowadzonej dokumentacji, w związku z czym udzielił bieżącego instruktażu o zasadności ich dokumentowania.

Prawo do poszanowania tożsamości religijnej – rozumiane jako prawo do poszanowania środowiska religijnego dziecka, z którego się wywodzi oraz wychowania religijnego i praktyk religijnych zgodnych z tradycją i wyznaniem jego rodziny oraz zgodnie z jego wolą.

Z informacji przekazanej przez Koordynatora wynika, że wszystkie dzieci przebywające w POW w dacie kontroli były wyznania rzymsko – katolickiego. Wszystkim umożliwiono uczestnictwo w nabożeństwach, przystępowanie do sakramentów świętych i kultywowanie tradycji świąt chrześcijańskich, zgodnie z ich wolą oraz wolą rodziców i opiekunów prawnych.

Z rozmów przeprowadzonych z wychowankami wynika, że Placówka zapewniała im możliwość swobodnego realizowania praktyk religijnych, wychowankowie nie wnieśli negatywnych uwag w tym zakresie.

Prawo do poszanowania prywatności – rozumiane jako prawo do poszanowania tajemnicy korespondencji, posiadania własnych pamiętek i osobistych przedmiotów oraz zachowania przez pracowników placówki tajemnicy związanej z osobistymi informacjami przekazanymi przez dziecko, z wyłączeniem przypadków uzyskania informacji o naruszeniu prawa, zagrożeniu zdrowia lub życia, jak również prawo do poszanowania intymności dziecka, w tym zapewnienia możliwości zamykania pomieszczeń przeznaczonych do czynności higienicznych i fizjologicznych.

Na podstawie rozmów przeprowadzonych z Koordynatorem i wychowankami oraz oględzin pomieszczeń Placówki, w tym pokoiów zajmowanych przez dzieci, kontrolujący ustalili, że wychowankowie posiadali osobiste przedmioty i pamiętki: prywatne telefony, zdjęcia, pamiętki rodzinne, zabawki, ubrania i itp. W trakcie oględzin pokoiów zajmowanych przez dzieci w grupie interwencyjnej inspektorzy zauważyli, że niektóre z nich sprawiały wrażenie jakby były niezamieszkane, były w nich zauważalne jedynie nieliczne przedmioty osobiste dziecka. Koordynator wyjaśniła, że wynika to z dużej rotacji dzieci w grupie interwencyjnej oraz z tego, że dzieci umieszczane w grupie interwencyjnej w początkowym okresie pobytu w Placówce nie posiadają zbyt wielu rzeczy osobistych.

W przypadku, gdy wychowankowie posiadali przedmioty wartościowe lub większe sumy pieniędzy, na ich prośbę, rzeczy te przechowywano w zamkniętej szafce. Koordynator poinformowała, że na prośbę wychowanków ich pokoje są zamykane na klucz na czas ich nieobecności w Placówce. Zdecydowana większość wychowanków stwierdziła, że ich rzeczy osobiste nie są przeglądane przez wychowawców, tylko jedno z dzieci stwierdziło, że wydaje mu się, iż jego rzeczy osobiste są przeglądane podczas jego nieobecności, ale nie wie przez kogo. Dziecko to stwierdziło, że często coś mu ginie, gdyż inne dzieci kradną kosmetyki, prosi

wychowawców o zamknięciu drzwi do pokoju, ale zdarza się, że gdy wraca ze szkoły to drzwi są otwarte.

Wszyscy wychowankowie informowali kontrolujących, że ich prywatna korespondencja (sms-y, e-maile, wiadomości na facebooku) nie jest przeglądana bez ich zgody przez pracowników Placówki.

Wychowankom zapewniono możliwość korzystania z łazienek i toalet z poszanowaniem ich intymności, gdyż pomieszczenia przeznaczone do czynności higienicznych i fizjologicznych posiadały zamki, umożliwiające zamknięcie drzwi przez osoby korzystające. Wychowankowie informowali także, że wychowawcy nie wchodzi do łazienek, w czasie gdy ktoś z nich korzysta. Sześcioro wychowanków stwierdziło, że wychowawcy zawsze pukają przed wejściem do pokoju, troje – że nie zawsze, natomiast dwoje, że nie pukają, w tym jedno z tych dzieci stwierdziło, że chciałoby żeby pukali. W ramach bieżącego instruktażu podkreślono potrzebę poszanowania woli dziecka w tym zakresie i wskazano na zasadność pukania przed wejściem do pokoju dziecka.

Wszyscy wychowankowie stwierdzili, że w kontrolowanej jednostce nie miały miejsca sytuacje, w których wychowawcy obraźliwie komentowały pochodzenie wychowanków, czy też rozmawiali z niepowołanymi osobami o ich sytuacji rodzinnej bądź prawnej i w sposób niewłaściwy komentowali ich sprawy osobiste.

Prawo do informacji – rozumiane jako prawo dostępu do informacji i materiałów pochodzących z różnych źródeł, a w szczególności do tych, które mają na uwadze jego dobro.

Wszyscy wychowankowie wskazali, że Placówka zapewnia im dostęp do informacji, dzięki którym mogą się rozwijać, poszukiwać wskazówek, porad i odpowiedzi na nurtujące ich pytania. Dzieci miały zapewniony swobodny dostęp do książek, w tym słowników i encyklopedii, prasy, mediów. W każdej grupie wychowawczej dzieci mogły korzystać z komputera z dostępem do Internetu (jedynie komputer w grupie interwencyjnej w trakcie realizacji kontroli był zepsuty).

Wszyscy wychowankowie podczas rozmów z zespołem inspektorów potwierdzili, że zostali zapoznani ze swoimi prawami, obowiązkami oraz zasadami panującymi w Placówce – przy czym wskazali także, że tematy z tym związane są często poruszane na spotkaniach w poszczególnych grupach wychowawczych.

Prawo do regularnych kontaktów z rodziną – rozumiane jako prawo do regularnych kontaktów z członkami rodziny, w tym przede wszystkim z rodzicami – na terenie placówki, w miejscach zamieszkania członków rodziny, jak i w sposób pośredni – poprzez kontakty telefoniczne lub elektroniczne, w tym szczególnie w dni wolne od nauki oraz w trakcie ferii i wakacji, chyba że sąd postanowi inaczej.

Zgodnie z § 22 *Regulaminu* Placówka zaspokajając potrzeby dziecka ma na względzie jego prawo do utrzymywania osobistych kontaktów z rodzicami, z wyjątkiem przypadków, w których sąd zakazał takich kontaktów, i realizuje je poprzez dbałość o poszanowanie i podtrzymywanie związków emocjonalnych wychowanków z rodzicami, rodzeństwem oraz zapewnienie dziecku warunków sprzyjających utrzymywaniu kontaktów z rodziną. Z *Regulaminu* wynika ponadto, że zadaniem Placówki jest także podejmowanie działań mających na celu powrót dziecka do rodziny poprzez prowadzenie pracy z rodziną

ukierunkowanej na usprawnienie jej umiejętności opiekuńczo – wychowawczych oraz poprzez współpracę z innymi instytucjami wspierającymi rodzinę. Za działania w tym zakresie odpowiada w głównej mierze wychowawca oraz pracownik socjalny, który w zakresie swoich obowiązków ma rozpoznanie sytuacji rodzinnej dziecka, prowadzenie pracy z rodziną dziecka, utrzymywanie kontaktu z instytucjami wspierającymi rodzinę oraz inicjowanie działań zmierzających do unormowania sytuacji rodziny i powrotu dziecka do rodziny.

Ustalono, że wychowankowie urlopowani byli do domów rodzinnych w dni wolne od nauki szkolnej, jak również członkowie ich rodzin i osoby im bliskie mogli odwiedzać ich w Placówce. Również kontakt telefoniczny i internetowy dziecka z rodziną i osobami bliskimi nie był w żaden sposób ograniczany. Wychowankowie podczas rozmów z zespołem inspektorów nie wnieśli żadnych uwag w zakresie respektowania ich prawa do utrzymywania kontaktów z bliskimi i rodziną.

Większość dzieci, z uwagi na to, że pochodziły z Elbląga, utrzymywała za zgodą Dyrekcji i o ile Sąd nie postanowił inaczej, stały i częsty kontakt z członkami rodziny, spędzała czas wolny po zajęciach lekcyjnych i w dni wolne od nauki szkolnej w domach rodzinnych.

Prawo do życia bez przemocy – rozumiane jako prawo do ochrony przed wszelkimi formami przemocy fizycznej, emocjonalnej, zarówno ze strony rówieśników, jak i dorosłych, stosowania wobec dziecka pozytywnej dyscypliny oraz prawo do pomocy w rozwiązywaniu konfliktów z dorosłymi i rówieśnikami zarówno na terenie placówki, jak i poza nią.

Prawo wychowanków do ochrony przed wszelkimi formami przemocy emocjonalnej, fizycznej lub seksualnej, zarówno ze strony dorosłych jak i rówieśników oraz do ochrony przed arbitralną lub bezprawną ingerencją w jego życie zostało ujęte w § 22 pkt 7 i 8 *Regulaminu*.

Z przeprowadzonych z dziećmi rozmów wynika, że żadne z nich nie doświadczyło przemocy fizycznej i nie było również świadkiem stosowania przemocy fizycznej przez pracowników Placówki wobec innych wychowanków. Jeden z wychowanków nadmienił jedynie, że raz wychowawca chciał kogoś wyprowadzić z pokoju wbrew jego woli (wychowanek ten zachowywał się agresywnie) i w związku z tym przytrzymał go mocniej za ramię, ale „nie było to szarpnięcie”. Na pytanie kontrolujących, czy zdarzały się w Placówce sytuacje, w których dziecko poczuło się upokorzone, siedmioro dzieci odpowiedziało przecząco, troje wskazało, że poczuły się upokorzone przez innych wychowanków, co zgłosili wychowawcy i uzyskali od niego wsparcie w tym zakresie. Jedno z dzieci zgłosiło natomiast, że poczuło się poniżone, w sytuacji, gdy wychowawca żartował w obecności innych wychowanków z jego nadwagi. Dziecko to nadmieniło jednocześnie, że była to jednorazowa sytuacja, wyjaśniona z wychowawcą, który przeprosił dziecko za swoje zachowanie. Na pytanie, czy pracownicy Placówki używają wulgaryzmów w obecności wychowanków, dziesięcioro dzieci zaprzeczyło, jedno stwierdziło, że czasem zdarza się to jednemu z wychowawców, nie są to jednak wulgaryzmy skierowane bezpośrednio do dzieci.

W Grupie „R”: *Regulaminu „Wychowankowie”* określono regulamin: *R/2 System zasad, konsekwencji i przywilejów obowiązujący w Placówce Opiekuńczo – Wychowawczej Nr 3 w Elblągu*. Wszystkie dzieci podczas rozmów z kontrolującymi wykazały, że posiadają wiedzę za jakie niewłaściwe zachowania wyciągane są konsekwencje. Dziesięcioro z nich wskazało za co można uzyskać dodatkowe przywileje/nagrody, a jedynie jeden stwierdził, że nie wie za co można zostać nagrodzonym. Wskazali, że za niewłaściwe zachowania takie jak: *palenie*

papierosów w łazience, za złe zachowanie, za wagary, za „bicie” kogoś innego, za niewykonywanie dyżurów, za brak powrotu do Placówki w wyznaczonym czasie, za spożywanie alkoholu najczęściej wyciągane są konsekwencje w postaci: obniżenia kieszonkowego, dodatkowego dyżuru, zakazu korzystania z komputera, Internetu, zakazu wychodzenia z Placówki/skrócenie czasu wolnego, ograniczenia czasu przeznaczonego na odwiedzinę. Natomiast, zgodnie z wypowiedziami wychowanków, najczęściej stosowane formy przywilejów/nagród to: podwyższenie kieszonkowego i pochwały, zgoda na dodatkowe wyjście, nagrody rzeczowe, słodycze, które można uzyskać w przypadku, gdy wychowanek: osiąga dobre wyniki w nauce, zachowuje się właściwie w Placówce oraz w szkole, bierze udział w dodatkowych pracach na rzecz Placówki, pomaga chętnie wychowawcom. Na pytanie, czy w Placówce w ramach „kary” zakazuje się odwiedzin w domu rodzinnym, dziesięcioro dzieci stwierdziło, że nie, jedynie jedno dziecko, wskazało, że była raz taka sytuacja, było to jednak w jego odczuciu zasadne, gdyż miało w tym czasie nadrobić zaległości edukacyjne i poprawić wyniki w nauce. W kontrolowanej jednostce nie prowadzono ewidencji niewłaściwych zachowań wychowanków i wyciąganych wobec nich konsekwencji. Konsekwencje za niewłaściwe zachowanie wyciągano w stosunku do dzieci w toku realizacji bieżącej pracy wychowawczej, z uwzględnieniem zasad pozytywnej dyscypliny. Na podstawie przeprowadzonych z dziećmi rozmów oraz analizy dokumentacji nie stwierdzono przypadków stosowania „kar” pozaregulaminowych.

Wszystkie dzieci stwierdziły ponadto, że wychowawcy zawsze reagowali na sytuacje konfliktowe między wychowankami i pomagali rozwiązywać spory, kłótnie i nieporozumienia, do których dochodziło między nimi min. wysłuchując każdej ze stron, tłumacząc, zachęcając do przeproszenia się, nakłaniając do zgody, wyjaśnienia nieporozumienia, rozdzielając dzieci, gdy są skłócone i następnie prowadząc z nimi rozmowy. Dzieci stwierdziły także, że wychowawcy zawsze reagowali na bójki, do których dochodziło między wychowankami. Jednocześnie wychowankowie informowali, że sytuacje konfliktowe zarówno pomiędzy samymi wychowankami, jak również wychowankami a wychowawcami zdarzały się rzadko, jednakże w sytuacji wystąpienia konfliktu z wychowawcą, wychowanek mógł się zwrócić z prośbą o pomoc w tej sprawie do psychologa, pedagoga, pracownika socjalnego bądź Koordynatora. Dzieci wskazywały, że najczęściej jednak wyjaśniały nieporozumienia na bieżąco, bezpośrednio z wychowawcą.

Prawo do zaspokojenia potrzeb zdrowotnych – rozumiane jako zapewnienie dziecku dostępu do odpowiedniej opieki zdrowotnej.

Jak wynika z informacji przekazanej przez Koordynatora wychowankowie kontrolowanej jednostki objęci byli podstawową opieką medyczną w kilku przychodniach na terenie Elbląga tj.: *Panakeja, Zdrowie, Dar Serca, Zawada, NZOZ, Hygeia, Medyk, Alfa*. W kontrolowanej jednostce przyjęto, że dzieci po umieszczeniu w Placówce nie są zapisywane do poradni w pobliżu Placówki, tylko nadal korzystają z opieki zdrowotnej poradni, do której były zapisane wcześniej. Dzieci wymagające leczenia specjalistycznego korzystały z konsultacji i leczenia w poradniach specjalistycznych na terenie Elbląga min.: okulistycznej, laryngologicznej, dermatologicznej, ginekologicznej, endokrynologicznej, neurologicznej, stomatologicznej, medycyny sportowej, gastrologicznej, Poradni Zdrowia Psychicznego

KARAN oraz Poradni Psychologiczno – Pedagogicznych nr 1 i nr 2 w Elblągu /**akta kontroli str. 250/**.

W SCPOW zatrudniona była pielęgniarka, która w wymiarze 20 godzin tygodniowo wykonywała swoje zadania w POW nr 3. Pielęgniarka pracowała w kontrolowanej jednostce zgodnie z ustalonym na dany tydzień grafikiem, godziny jej pracy w danym dniu uzależnione były od bieżących potrzeb dzieci.

Do zakresu obowiązków pielęgniarki należało prowadzenie dla każdego wychowanka *indywidualnej karty zdrowia* – zawierającej informacje o wizytach lekarskich i zaleceniach wydanych przez lekarza oraz *karty indywidualnego dawkowania leków* – w której odnotowywane było jakie leki zostały wydane wychowawcy (wychowawca potwierdzał podpisem odbiór leków), który następnie podawał je wychowankowi. Do zadań pielęgniarki należało także min. gromadzenie dokumentacji zdrowotnej, w tym kart szczepień dzieci umieszczonych w Placówce, wstępne diagnozowanie problemów zdrowotnych wychowanków, nadzór nad stanem zdrowia wychowanków i, w razie potrzeby, udzielanie im doraźnej pomocy bądź umawianie na wizyty lekarskie oraz uczestniczenie z dziećmi w tych wizytach, współpraca z pielęgniarkami szkolnymi, przychodniami podstawowej opieki zdrowotnej oraz specjalistycznymi, kontrola higieny osobistej wychowanków, propagowanie zdrowego stylu życia (pogadanki), realizacja recept wydanych przez lekarzy, zakup leków, realizacja zaleceń lekarskich.

Z rozmów przeprowadzonych z wychowankami wynika, że w przypadku choroby zawsze udzielana była im stosowna pomoc oraz realizowano wszystkie zalecenia lekarskie i podawano konieczne leki. Dzieci nie zaobserwowały również przypadków podawania leków uspokajających wychowankom (poza przypadkami, gdy wychowanek przyjmuje leki zlecone przez lekarza) w celu wyciszenia agresywnego zachowania wychowanka.

Na pytanie kontrolujących, czy wychowawcy lub inni pracownicy palą papierosy w obecności wychowanków, dwoje z dzieci wskazało, że „*palą przed wejściem do Placówki, schodzą na dół – zostajemy wtedy sami na jakieś 5 minut, ale nie w obecności wychowanków*”.

W opinii kontrolujących stosowanie praktyki, że można palić „w miejscach umownych” jest niezgodne z prawem powszechnie obowiązującym. Ustawa z dnia 8 kwietnia 2010 r. o zmianie ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych wskazuje bowiem jednostki objęte zakazem palenia, wśród których widnieją jednostki organizacyjne pomocy społecznej. Mając na uwadze, iż w chwili wejścia w życie w/w ustawy placówki opiekuńczo-wychowawcze widniały w systemie pomocy społecznej, przez analogię zakaz ten należy odnieść również do placówek opiekuńczo-wychowawczych, o których mowa w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Intencja ustawodawcy w tymże zakresie pozostała niezmienna, nadal jest to przeciwdziałanie uzależnieniu od używania tytoniu i wyrobów tytoniowych oraz ochrona zdrowia przed jego następstwami. Ponadto, palenie na terenie Placówki jest niezgodnie z zapisami *Regulaminu określającego system zasad, konsekwencji i przywilejów obowiązujący w Placówce Opiekuńczo-Wychowawczej nr 3 w Elblągu*, który wyraźnie stanowi, iż „*Na terenie Placówki (także na boisku i wokół Domu) oraz podczas wspólnych wyjść poza teren, obowiązuje zakaz palenia tytoniu i innych substancji, spożywania alkoholu i innych substancji psychoaktywnych*” /**akta kontroli str. 50/**, który w opinii zespołu inspektorów obowiązuje również wszystkich pracowników Placówki, nie tylko jej wychowanków. Podkreślić przy tym należy, że

niedopuszczalne jest pozostawianie dzieci bez opieki. Nieprawidłowość ta wynika z niestosowania się przez wychowawców do obowiązujących przepisów prawa oraz niedostatecznego nadzoru Dyrektora, co może mieć wpływ na kształtowanie się niewłaściwych postaw u wychowanków.

Prawo do bezpieczeństwa socjalnego – rozumiane jako prawo do wyżywienia dostosowanego do wymogów odpowiadających potrzebom rozwojowym i zdrowotnym dzieci, a także prawa do ubrania i obuwia dostosowanego do jego gustu, potrzeb i warunków pogodowych, wyposażenia w środki higieny osobistej oraz kwoty pieniężnej do własnego dysponowania przez dziecko.

- **Zaspokojenie potrzeb żywieniowych:**

Ustalono, że od poniedziałku do piątku wychowankowie spożywali posiłki, przygotowywane przez zatrudnione w POW kucharki, na stołówce usytuowanej na parterze kontrolowanej jednostki. Dzieci zapewnione miały trzy stałe posiłki dziennie: śniadanie, obiad i kolację. Po śniadaniu dzieci przygotowywały sobie drugie śniadanie (zazwyczaj kanapki), które zabierały ze sobą do szkoły. Z wyjaśnień Koordynatora wynika, że produkty, które pozostawały po śniadaniu lub kolacji zabierane były do aneksów kuchennych w poszczególnych grupach wychowawczych. Na podstawie analizy przykładowych jadłospisów z listopada i grudnia 2018 r. inspektorzy stwierdzili, że posiłki są urozmaicone /**akta kontroli str. 251-258**/. W weekendy posiłki przygotowywane były przez wychowawców w poszczególnych grupach przy pomocy dzieci. Produkty spożywcze do przygotowania posiłków wydawane były wychowawcom przez osoby zatrudnione w kuchni w piątek po południu przed rozpoczęciem weekendu.

Na podstawie przeprowadzonych oględzin aneksów kuchennych w poszczególnych grupach wychowawczych inspektorzy ustalili, że były one wyposażone w sprzęty i artykuły gospodarstwa domowego w sposób pozwalający na samodzielne przygotowanie posiłków oraz ich spożywanie. Kontrolujący dokonali także przeglądu stanu zaprowiantowania w aneksach kuchennych w wyniku, którego stwierdzili, że były w nich jedynie niewielkie ilości produktów żywnościowych. Koordynator wyjaśniła, że aneksy w poszczególnych grupach zaopatrywane są w prowiant na weekendy, w ciągu tygodnia do aneksów przynoszone są produkty pozostałe po śniadaniu i kolacji, które są na bieżąco spożywane przez dzieci. Zapewniła jednocześnie, że dzieci mają zapewniony stały dostęp do produktów żywnościowych na stołówce.

Podczas rozmów z kontrolującymi troje dzieci stwierdziło, że jedzenia *jest bardzo dużo i nigdy nie czują się głodne*, natomiast ośmioro, że jest go *wystarczająco*. Żadne z dzieci nie wniosło uwag do jakości wyżywienia. Wszystkie dzieci stwierdziły, że mają zapewniony swobodny dostęp do żywności i napojów, także pomiędzy ustalonymi porami posiłków (zarówno w aneksach w poszczególnych grupach wychowawczych, jak i na stołówce). Dwoje dzieci zasygnalizowało jednakże, że w weekendy czasami brakuje produktów do zrobienia wystarczającej ilości posiłku, wówczas konieczne jest korzystanie z produktów żywnościowych z innych grup wychowawczych i czasami nie ma „*zbyt dużego wyboru*”. Koordynator składając wyjaśnienia w tej kwestii stwierdziła, że zaprowiantowanie aneksów ma miejsce w piątek po południu, zdarzyć się, więc może, że nie zawsze dostępne są wszystkie

produktu pod koniec weekendu. W opinii kontrolujących uchybienie to wynika ze złej organizacji pracy w tym zakresie. W ramach bieżącego instruktażu omówiono konieczność dokonania zmian organizacyjnych w tym zakresie, tak aby każda grupa wychowawcza miała zapewnioną wystarczającą ilość produktów do przygotowywania posiłków.

- **Zaopatrzenie w odzież i obuwie:**

Z informacji uzyskanych od Koordynatora wynika, że wychowankowie zaopatrywani byli w odzież i obuwie adekwatnie do ich indywidualnych potrzeb. Po zgłoszeniu przez dziecko potrzeby dokonania określonego zakupu prośba ta była weryfikowana przez wychowawcę a następnie wychowawca wspólnie z dzieckiem dokonywał zakupów bądź też, w przypadku starszych wychowanków, dziecko samodzielnie kupowało niezbędną odzież lub obuwie. Ustalono, że wychowankom prowadzono *Karty odzieżowe*, uwzględniające między innymi: nazwę asortymentu, liczbę ubrań/butów zakupionych i własnych, datę i wartość zakupu oraz podpis wychowawcy i wychowanka. Podczas rozmów z kontrolującymi wszystkie dzieci informowały, że były odpowiednio zaopatrywane w obuwie, odzież i bieliznę oraz samodzielnie mogły decydować o wyborze w tym zakresie, zgodnie z własnym gustem i potrzebami. Tylko jedno z dzieci dodatkowo zasygnalizowało, że kwota przeznaczona na zakup odzieży jest za niska. W wyniku analizy *kart odzieżowych* dzieci, których dokumentacja została poddana kontroli, w tym *karty odzieżowej* wnoszącego uwagi dziecka, nie stwierdzili nieprawidłowości w tym zakresie. Z rozmów z dziećmi oraz wyjaśnień Koordynatora wynika, że odzież i obuwie, które otrzymują dzieci są nowe.

- **Zaopatrzenie w środki higieny osobistej:**

Z rozmów przeprowadzonych z wychowankami wynika, że środki do higieny osobistej otrzymywali zasadniczo co miesiąc jednakże, gdy czegoś im zabrakło, zgłaszali to wychowawcy i braki te były na bieżąco uzupełniane. Zdecydowana większość dzieci, poza jednym, stwierdziła, że wystarcza im środków higienicznych. Środki higieny osobistej oraz środki czystości wychowankowie z reguły przechowywali w swoich pokojach, czasami w łazience.

- **Wyposażenie w kwotę pieniężną do własnego dysponowania przez dziecko:**

Ustalono, że Placówka zapewniała swoim wychowankom kwotę pieniężną do własnego dysponowania, nie niższą niż 1 % i nie wyższą niż 8 % kwoty, o której mowa w § 18 ust. 1 pkt 8 rozporządzenia, zwane dalej kieszonkowym.

Zasady przyznawania kieszonkowego w badanym okresie zostały określone w *R/4 Regulaminie Przyznawania Kwot Pieniężnych do Własnego Dysponowania przez Wychowanków*, przyjętym Zarządzeniem Nr 5/2017, następnie zmienionym Zarządzeniem Nr 6/2018 Starszego Wychowawcy Koordynatora Placówki opiekuńczo – Wychowawczej Nr 3 w Elblągu z dnia 25 września 2018 r. /**akta kontroli str. 56-59**/.

Wynikało z niego, że wysokość kwoty kieszonkowego uzależniona jest w pierwszej kolejności od możliwości finansowych Placówki, przy jednoczesnym

przestrzeganiu prawa wychowanka do otrzymania należnej mu minimalnej kwoty kieszonkowego wynikającej z rozporządzenia. Kwota kieszonkowego mogła ulec zwiększeniu w przypadku wychowanków, u których wychowawcy stwierdzili zmianę funkcjonowania na lepsze lub funkcjonowanie na terenie Placówki i poza nią w sposób nie budzący zastrzeżeń. Za pozytywne zmiany uznawano: poprawę w zakresie realizacji obowiązku szkolnego, współpracę w pokonywaniu trudności związanych z uzależnieniem lub innymi zaburzeniami zachowania bądź też zaprzestanie następujących czynności: samowolnych oddaleń z Placówki, spożywania alkoholu, palenia papierosów i stosowania innych używek, kradzieży, niszczenia mienia Placówki bądź innych osób, używania wulgaryzmów, uchylania się od obowiązków, uchylania się od prac na rzecz Placówki i grupy wychowawczej, niszczenia wizerunku Placówki. Wysokość kieszonkowego ustalał Dyrektor w porozumieniu z Koordynatorem i wychowawcami poszczególnych grup wychowawczych. Zgodnie z przytoczonym regulaminem w przypadku, gdy wychowanek nie zgadzał się z wysokością przyznanego kieszonkowego mógł złożyć ustnie bądź pisemnie odwołanie od ustalonej kwoty. Na spotkaniu z Dyrektorem, Koordynatorem i wychowawcą miał możliwość wyrażenia swojego zdania i przedstawienia swojego stanowiska w sprawie, które winno zostać wysłuchane i uwzględnione przed ponownym ustaleniem kwoty kieszonkowego. Kwota kieszonkowego, jeżeli było to uzasadnione, mogła ulec zwiększeniu. Z rozmów z dziećmi wynika, że wychowawca, przekazując dziecku kieszonkowe wyjaśniał skąd wynika jego wysokość. Kieszonkowe przekazywane było im regularnie, raz w miesiącu, i żadne nie wskazało, że „za karę” było go całkowicie pozbawione.

Analiza *list kieszonkowego* za okres od sierpnia 2017 r. do grudnia 2018 r. wykazała, że średnia miesięczna kwota, jaką w tym okresie dysponowała Placówka, z przeznaczeniem na kieszonkowe, wyniosła:

- w grupie interwencyjnej – 154,31 zł., co oznacza, że średnia kwota kieszonkowego dla jednego wychowanka wyniosła 22,04 zł. (w każdym miesiącu kieszonkowe otrzymywało średnio 7 wychowanków),
- w grupie socjalizacyjnej – 187,17 zł., co oznacza, że średnia kwota kieszonkowego dla jednego wychowanka wyniosła 20,78 zł. (w każdym miesiącu kieszonkowe otrzymywało średnio 9 wychowanków),
- w grupie usamodzielnienia – 182,17 zł., co oznacza, że średnia kwota kieszonkowego dla jednego wychowanka wyniosła 22,77 zł. (w każdym miesiącu kieszonkowe otrzymywało średnio 8 wychowanków) /**akta kontroli str. 259-308/**.

Z analizy *list kieszonkowego* wynika, iż wychowankowie potwierdzali odbiór należnej im kwoty własnoręcznym podpisem. Wychowankom przebywającym w Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym bądź Młodzieżowym Ośrodku Socjoterapii kieszonkowe przekazywano listem poleconym. Koordynator wyjaśnił, że w przypadku, gdy dziecko przebywało na dłuższym urlopowaniu do domu rodzinnego kieszonkowe za dany miesiąc pobierał Koordynator, a następnie przekazywał wychowankowi po jego powrocie z urlopowania. Stwierdzono, że na *listach kieszonkowego* za okres od sierpnia 2017 r. do grudnia 2017 r. widniała kolumna, w której należało wpisywać uzasadnienie kwoty kieszonkowego, nie była ona jednak uzupełniana. Na *listach kieszonkowego* za okres od stycznia 2018 r. do dnia kontroli kolumna ta została już zlikwidowana. Nie dokumentowano więc jakie przesłanki miały wpływ na wysokość kieszonkowego w danym miesiącu.

Podczas rozmów z kontrolującymi jedno dziecko zgłosiło, że kieszonkowe jest bardzo niskie i wszystkim dzieciom brakuje na własne wydatki. Koordynator poinformowała, że podejmowane były przez kontrolowaną jednostkę działania mające na celu zwiększenie puli środków na kieszonkowe. Dyrektor Placówki złożyła wniosek do Urzędu Miejskiego w Elblągu o zwiększenie środków na ten cel i uzyskała odpowiedź, że możliwe jest to jedynie poprzez przesunięcie środków z innego paragrafu, co ze względu na ograniczone środki na poszczególnych paragrafach było nie możliwe do zrealizowania. Przesunięcia między paragrafami zostały zaplanowane w budżecie na rok 2019 r., w związku z czym kwota kieszonkowego przeznaczona na jednego wychowanka wynosi od stycznia 2019 r. średnio 40 zł. Od stycznia 2019 r. nastąpić więc miał realny wzrost kieszonkowego **/akta kontroli str. 244-247/**.

Prawo do wypoczynku i zabezpieczenia potrzeb rozwojowych – rozumiane jako prawo do czasu wolnego organizowanego zgodnie z potrzebami dziecka, oraz prawo do rozwoju zgodnie z potrzebami odpowiednimi dla etapu rozwojowego, w tym uczestnictwa w indywidualnych i zespołowych zajęciach rekreacyjnych i sportowych (w placówce i poza nią), zgodnie z zainteresowaniami i wyborem dziecka.

Z informacji uzyskanej od Koordynatora oraz, wprowadzonego Zarządzeniem Nr 5/2017 w Grupie „R” *Regulaminy „Wychowankowie”*, R/5 *Rozkładu Dnia /akta kontroli str. 60-62/* wynika, że w ramowym rozkładzie, zarówno dni, w których odbywa się nauka szkolna jak i dni wolnych od nauki, przewidziany jest czas wolny, który dziecko spędza zgodnie ze swoimi potrzebami i zainteresowaniami, co potwierdziły dzieci w przeprowadzonych rozmowach. Dzieci zapytane o organizowane przez Placówkę wspólne formy spędzania czasu wolnego wymieniły: *wakacyjny wyjazd do Orkusza, wyjścia na basen, lodowisko, do kina, do teatru, rajdy piesze, wspólne wyjścia na spacer, wyjścia na pizzę*. Dzieci nadmieniały także, że nie zawsze chcą uczestniczyć w zorganizowanych przez wychowawców zajęciach (dotyczy to zwłaszcza starszych wychowanków), czas ten wolą przeznaczać na spotkania z rówieśnikami poza Placówką bądź pobyt w domach rodzinnych. Z informacji przekazanych przez Koordynatora wynika, że w okresie objętym kontrolą organizowane były dzieciom różne formy spędzania czasu wolnego poza terenem Placówki: wycieczki (do Redy – październik 2017 r., po Mierzei Wiślanej – styczeń 2018 r., wyjazd do Warszawy na imprezę Mikołajkową – grudzień 2018 r.), wyjścia do kina, pizzerii, bażantarni. Dzieci uczestniczyły także w różnych formach zajęć sportowych i rekreacyjnych w Centrum Rekreacji Wodnej „*Dolinka*”, w biegu na orientację i biegu przełajowym w ramach akcji „*Bieg Żołnierzy Wyklętych*”, zajęciach na lodowisku miejskim, w Halowym Turnieju Piłki Nożnej Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych w Hali Sportowo – Widowiskowej w Elblągu (listopad 2017 r. i listopad 2018 r.) oraz licznych rajdach PTTK **/akta kontroli str. 309/**. Na terenie Placówki organizowano także zajęcia sportowe, plastyczne i kulinarne.

Usytuowanie POW umożliwiała dzieciom spędzanie czasu wolnego na świeżym powietrzu w parku, na placu zabaw oraz aktywność fizyczną na boisku do siatkówki i piłki nożnej. Każda z trzech grup wychowawczych miała do dyspozycji pomieszczenia przeznaczone do wypoczynku i wspólnego spędzania czasu wolnego. Pomieszczenia te były wyposażone w sprzęt multimedialny, komputery z dostępem do Internetu, w grupie najstarszych wychowanków (tzw. grupie socjalizacyjnej usamodzielniającej) znajdowała się także siłownia

oraz stół do tenisa stołowego. W trakcie oględzin Placówki zespół inspektorów zauważył, że w pomieszczeniach tych było jednak stosunkowo niewiele zabawek, czy też gier planszowych. Koordynator z wychowawcami wyjaśnili, że część dzieci przechowuje zabawki, gry we własnych pokojach. Dodatkowo, z uwagi na to, że rzeczy te ulegają częstemu zniszczeniu, są udostępniane wychowankom przez wychowawców na ich prośbę. W toku kontroli zespół inspektorów udzielił bieżącego instruktażu, że zasadne jest aby gry i zabawki były stale dostępne dla wychowanków, tak by mogli korzystać z nich swobodnie w każdym czasie.

Na pytanie, czy Placówka wspiera dzieci w rozwijaniu ich zainteresowań, zdolności i pasji, ośmioro dzieci odpowiedziało twierdząco, jedno stwierdziło, że nie wie, jedno, że średnio i samo zabezpiecza sobie rozwój swoich zainteresowań oraz jedno, że to zależy, gdyż w przypadku zajęć dodatkowo płatnych, są problemy. Jak wynika z informacji udzielonych przez Koordynatora dzieciom, które wyrażają chęć uczestniczenia w zajęciach dodatkowych, rozwijających zainteresowania, Placówka stara się umożliwić udział w takich zajęciach. Zasadniczo dzieci uczestniczyły w różnych formach nieodpłatnych zajęć dodatkowych: zajęciach pozalekcyjnych organizowanych w szkołach, zajęciach z piłki nożnej i MMA organizowanych przez kluby sportowe. Dzieci nie uczestniczyły w odpłatnych zajęciach dodatkowych, co wynikało z ograniczonych możliwości finansowych Placówki.

W dni wolne od nauki szkolnej, w tym ferie i wakacje, dzieci urlopowane były do domów rodzinnych, bądź innych bliskich im osób, a także korzystały ze zorganizowanych form wypoczynku letniego – obóz w Orkuszu (lipiec 2017 r. i lipiec 2018 r.)

Prawo do pomocy specjalistycznej – rozumiane jako prawo do pomocy psychologicznej i w radzeniu sobie z emocjami własnymi i innych osób, łagodzenia skutków separacji z rodziną.

Ustalono, że w okresie objętym kontrolą, wychowankom POW pomocy specjalistycznej udzielali: pedagog – zatrudniony w SCPOW w wymiarze 1 etatu oraz psycholog – zatrudniony w SCPOW, w okresie 18.09.2017 r. – 16.09.2018 r. w wymiarze 1 etatu, a następnie od 17.09.2018 r. w wymiarze ½ etatu.

Pedagog wykonywał swoją pracę cztery dni w tygodniu w godzinach 7.00 – 15.00 oraz jeden dzień w tygodniu w godzinach 10.00 – 18.00. Psycholog w czasie, gdy zatrudniony był w wymiarze 1 etatu pracował dwa dni w tygodniu w godzinach 10.00 – 18.00, dwa dni w tygodniu w godzinach 8.00 – 16.00 i jeden dzień w tygodniu w godzinach 9.00 – 17.00. Od czasu, gdy zmniejszono wymiar czasu jego pracy do ½ etatu, pracował cztery dni w tygodniu w godzinach 14.00 – 18.00 oraz jeden dzień w tygodniu w godzinach 11.00 – 15.00. Zarówno psycholog jak i pedagog wykonywali swoją pracę od poniedziałku do piątku /**akta kontroli str. 153/**.

Koordynator Placówki zapytana o przyczynę zmniejszenia wymiaru czasu pracy psychologa z 1 etatu na ½ etatu wyjaśniła, że „*zmniejszenie etatu nastąpiło w wyniku obserwacji pracy psychologa. Stwierdzono, iż czas pracy psychologa w wymiarze jednego etatu jest niewykorzystany. Zaobserwowano, iż psycholog ma problem z nawiązywaniem kontaktu z dziećmi, dzieci niechętnie korzystały z form pomocy proponowanych przez psychologa. Dyrektor placówki w obecności koordynatora przeprowadził z pracownikiem rozmowę dając wytyczne i oczekiwania dotyczące dalszej pracy. Biorąc pod uwagę brak zmian, w konsekwencji zmniejszono etat, z możliwością powrotu do pełnego etatu. Zmniejszenie etatu ma charakter*

czasowy." /akta kontroli str. 244-247 /. Nadmienić tu należy, że podczas rozmów z zespołem inspektorów dwoje dzieci stwierdziło, że nie lubi rozmawiać z psychologiem.

Na podstawie badanej dokumentacji oraz rozmów z psychologiem zespół inspektorów ustalił, że jego praca koncentrowała się głównie na poradnictwie psychologicznym, oddziaływaniach terapeutycznych oraz udzielaniu dzieciom wsparcia w redukcji bieżących napięć. Psycholog nie realizował zajęć grupowych, prowadził pracę z każdym dzieckiem indywidualnie. Obejmował stałym wsparciem wychowanków w oparciu o analizę orzeczeń oraz opinii wydanych min. przez poradnie psychologiczno – pedagogiczne, lekarzy, na podstawie własnych obserwacji oraz sporządzonej *diagnozy psychofizycznej*, wskazań wychowawców oraz potrzeb zgłaszanych bezpośrednio przez dzieci.

Psycholog, w ramach dokumentowania realizowanej pracy, prowadził *dziennik zajęć /akta kontroli str. 310-323/* oraz, zgodnie z § 17 ust. 1 pkt 3 i 4 Rozporządzenia, w przypadku dzieci, z którymi prowadził systematyczną pracę, *kartę udziału w zajęciach prowadzonych przez psychologa*, natomiast wszystkim wychowankom uzupełniał *arkusz badań i obserwacji psychologicznych*. Sporządzał także notatki służbowe oraz opinie psychologiczne /akta kontroli str. 324-322/. Na podstawie analizy prowadzonej przez psychologa dokumentacji, kontrolujący stwierdzili, że opis przebiegu zajęć w *kartach udziału w zajęciach prowadzonych przez psychologa* zawierał jedynie lakoniczne, hasłowe wpisy np. „*empatia*”, „*warsztat narcyzm*”, „*warsztat nieśmiałość*”, „*warsztat optymizm*”, czy też „*ćwiczenie logiczne myślenie*”, „*ćwiczenie na percepcję wzrokową*”, „*funkcjonowanie społeczne*”, „*funkcjonowanie emocjonalne*” /akta kontroli str. 333-342/. Przyjętego przez psychologa sposobu dokonywania wpisów w tym zakresie nie można uznać za opis przebiegu zajęć. Dokonywane wpisy sugerują jaka tematyka była poruszona na zajęciach, nie wynika z nich jednak jak one przebiegały, jakie metody pracy i oddziaływania stosował psycholog, czy wychowanek chętnie uczestniczył w zajęciach, czy też jaki był jego stan emocjonalny.

Przyczyną powstania nieprawidłowości była niewłaściwa interpretacja przepisów przez psychologa oraz niedostateczny nadzór Koordynatora i Dyrektora nad jego pracą, a przyjęty sposób prowadzenia dokumentacji skutkowało brakiem wiedzy na temat przebiegu prowadzonych przez psychologa zajęć.

Prowadzone przez psychologa *arkusze badań i obserwacji psychologicznych* zawierały informacje o rodzaju badania/obserwacji oraz dacie jego przeprowadzenia, a także wnioski i podpis psychologa. W arkuszach *badań i obserwacji psychologicznych* psycholog dokonywał już nieco obszerniejszych wpisów, jednakże w ocenie kontrolujących nadal nie stanowiły one wyczerpującej wiedzy na temat funkcjonowania psychicznego wychowanków /akta kontroli str. 343-355/.

Do zadań psychologa należało także sporządzanie wychowankom *diagnoz psychofizycznych*. W oparciu o analizę *diagnoz psychofizycznych* sześciu wychowanków, których dokumentacja została poddana kontroli, zespół inspektorów stwierdził, że sporządzano je w czasie do miesiąca od dnia umieszczenia dziecka w POW i następnie aktualizowano je w razie potrzeby.

Diagnozy zawierały wszystkie elementy, o których mowa w § 14 ust. 3 i 4 rozporządzenia. Jednakże w ocenie zespołu inspektorów *diagnozy*, sporządzane przez psychologa pracującego w POW od 18.09.2017 r., nie stanowiły wyczerpującej wiedzy na temat psychofizycznego stanu dziecka, brak było w nich pogłębionej analizy mocnych stron dziecka oraz jego potrzeb

w zakresie opiekuńczym, rozwojowym, emocjonalnym i społecznym, która stanowi podstawę do formułowania wniosków oraz wskazań do dalszej pracy z dzieckiem. Także wpisy w zakresie wskazań do dalszego postępowania z dzieckiem były lakoniczne **/akta kontroli str. 356-373/**.

Pedagog w swojej pracy koncentrował się głównie na udzielaniu wychowankom pomocy dydaktycznej min. poprzez udzielanie wsparcia w nadrobieniu braków edukacyjnych, opanowaniu bieżącego materiału szkolnego oraz prowadzenie zajęć kompensacyjnych i wyrównawczych. Pedagog pozostawał także w kontakcie z pracownikami szkół, do których uczęszczali wychowankowie, w szczególności z wychowawcami klas oraz pedagogami szkolnymi, w celu monitorowania postępów edukacyjnych oraz funkcjonowania dzieci w szkole. Udzielał także dzieciom wsparcia w rozwiązywaniu bieżących trudności wychowawczych. Do jego zadań należało także udzielanie wychowankom pomocy w zakresie wyboru kierunku kształcenia i wyboru zawodu we współpracy z wychowawcami.

Na podstawie rozmów przeprowadzonych z pedagogiem oraz analizy dokumentacji ustalono, że pracował on z każdym dzieckiem indywidualnie i nie realizował grupowych form zajęć, gdyż w jego ocenie indywidualna praca z dzieckiem przynosiła znacznie lepsze rezultaty, a ponadto dzieci niechętnie uczestniczyły w zajęciach grupowych. Pomocy doraźnej pedagog udzielał wszystkim wychowankom POW, natomiast stałą i systematyczną pomocą pedagogiczną, w szczególności w zakresie edukacyjnym, objął w 2017 r. – 7 dzieci, natomiast w 2018 r. i na początku 2019 r. – 8 dzieci.

Pedagog sporządzał dla każdego dziecka *diagnozę wstępną*, w której opisywał środowisko rodzinne dziecka, wyniki badań na podstawie opinii poradni psychologiczno – pedagogicznej, zachowania dziecka i jego kontakty rówieśnicze, sferę dydaktyczną oraz wskazania do dalszej pracy pedagogicznej z dzieckiem. Ponadto, zgodnie z § 17 ust. 1 pkt 3 i 4 Rozporządzenia, w przypadku dzieci, z którymi prowadził systematyczną pracę, prowadził *kartę udziału w zajęciach z pedagogiem*, zawierającą datę przeprowadzenia zajęć, rodzaj i przebieg zajęć i podpis pedagoga, wszystkim natomiast wychowankom sporządzał *arkusze badań i obserwacji pedagogicznej*, które zawierały obszernie wpisy **/akta kontroli str. 374-405/**.

Ustalono, że w okresie objętym kontrolą pomocą specjalistyczną objęto wychowanków także poza Placówką min. w:

- Poradni Zdrowia Psychicznego dla Dorosłych w Elblągu – konsultacje psychiatryczne – 1 dziecko,
- Poradni Zdrowia Psychicznego KARAN w Elblągu – konsultacje psychiatryczne wraz z terapią psychologiczną – 2 dzieci, konsultacje psychiatryczne – 6 dzieci, terapia psychologiczna – 1 dziecko,
- Poradni Zdrowia Psychicznego – konsultacje psychiatryczne – 1 dziecko w czasie pobytu w Młodzieżowym Ośrodku – Wychowawczym Goniądzu, 1 dziecko w czasie pobytu w Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym w Polanowie,
- Szkole Podstawowej – zajęcia psychoedukacyjne – 1 dziecko,
- Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej nr 1 w Elblągu – terapia biofeedback – 1 dziecko, terapia pedagogiczna – 1 dziecko,
- Specjalnym Ośrodku Szkolno – Wychowawczym w Elblągu – terapia sensoryczna – 1 dziecko **/akta kontroli str. 406-408/**.

Ustalono, że zajęcia socjoterapeutyczne odbywały się w POW jedynie w okresie od października 2018 r. do grudnia 2018 r., w ramach realizacji projektu „Dofinansowanie programów oraz udziałów własnych do programów, dla jednostek samorządowych realizujących programy związane z rozwiązywaniem problemów alkoholowych i społecznych w roku 2018”. W zajęciach, prowadzonych przez dwóch socjoterapeutów, uczestniczyło ośmioro wychowanków. W ramach ww. Projektu, w okresie od października 2018 r. do grudnia 2018 r., realizowano także zajęcia prowadzone przez terapeutę uzależnień z zakresu profilaktyki uzależnień (uczestniczyło w nich siedmioro wychowanków) /**akta kontroli str. 407/**.

Podczas rozmów przeprowadzonych przez zespół inspektorów z wychowankami wszystkie dzieci stwierdziły, że mogą liczyć na pomoc specjalistów pracujących w POW, przy czym czworo zaznaczyło, że nie chcą z niej korzystać, gdyż nie czują takiej potrzeby. W odpowiedzi na pytanie, z kim mogą porozmawiać o swoich sprawach osobistych, do kogo mogą zwrócić się z problemem wskazywały wychowawców, psychologa i pracownika socjalnego.

Prawo do nauki – rozumiane jako prawo do wsparcia w realizacji obowiązku szkolnego i obowiązku nauki, pomocy w odrabianiu lekcji, zapewnienia zajęć wyrównawczych i innych rozwijających wiedzę i umiejętności.

Wychowankowie widniejący w ewidencji kontrolowanej jednostki w trakcie trwania kontroli uczęszczali do /**akta kontroli str. 152/**:

- szkoły podstawowej – 13 dzieci (w tym jedno z dzieci nie realizowało obowiązku szkolnego, gdyż przebywało na długotrwałej ucieczce),
- gimnazjum – 6 dzieci (w tym jedno z dzieci nie realizowało obowiązku szkolnego, gdyż przebywało na długotrwałej ucieczce),
- szkole ponadgimnazjalnej – 2 dzieci w technikum, 5 dzieci w zasadniczej szkole zawodowej, 1 dziecko zapisane było do liceum ogólnokształcącego, jednak nie realizowało obowiązku szkolnego, gdyż przebywało na długotrwałej ucieczce.

Siedmioro z ww. dzieci posiadało orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, w związku z czym dwoje z nich realizowało obowiązek szkolny w Młodzieżowym Ośrodku Socjoterapii, jedno – w Specjalnym Ośrodku Szkolno – Wychowawczym, natomiast czworo – realizowało kształcenie specjalne w ogólnodostępnej szkole podstawowej /**akta kontroli str. 409/**.

Organizacja dnia, wynikająca z R/5 Rozkładu Dnia oraz R/2 Systemu zasad, konsekwencji i przywilejów obowiązujących w Placówce Opiekuńczo – Wychowawczej Nr 3 w Elblągu, wprowadzonych Zarządzeniem Nr 5/2017 w Grupie „R” Regulaminy „Wychowankowie”, przewidywała (poza weekendami i dniami wolnymi od nauki szkolnej), że czas między godziną 16.00 a 17.30 przeznaczony jest na zajęcia o charakterze dydaktycznym tj. naukę własną, odrobienie prac domowych, nadrobienie zaległości szkolnych, czytanie lektur. Czas ten, w zależności od potrzeb, mógł zostać przedłużony.

W oparciu o rozmowy z dziećmi zespół inspektorów ustalił, że jednostka kontrolowana wspierała wychowanków w realizacji obowiązku szkolnego. Wszyscy wychowankowie stwierdzili, że są odpowiednio wyposażeni w podręczniki i potrzebne przybory szkolne oraz mieli wpływ na wybór szkoły, wychowawcy doradzali w wyborze ścieżki kształcenia. Wszyscy potwierdzili także, że w przypadku, gdy tego potrzebują, uzyskują od wychowawców pomoc w odrabianiu lekcji. Na pytanie, czy Placówka umożliwi skorzystanie z korepetycji

w przypadku trudności z opanowaniem materiału z danego przedmiotu dwoje dzieci odpowiedziało, że tak, dwoje – że nie, siedmioro – że nie wie, gdyż nie było takiej potrzeby bądź nie poruszało takiej kwestii z wychowawcą, przy czym wychowankowie dodawali, że uczęszczają na dodatkowe zajęcia wyrównawcze w szkole lub wystarcza im pomoc wychowawców, gdyż w zasadzie z każdego przedmiotu wychowawcy są w stanie pomóc. Części dzieci pomocy w nauce udzielali także członkowie ich rodzin. Dzieci informowały, że odrabiają prace domowe oraz uczą się zazwyczaj w swoich pokojach.

Prawo do pomocy w przygotowaniu do samodzielnego życia – rozumiane jako prawo do zdobywania umiejętności niezbędnych w samodzielnym życiu, takich jak czynności samoobsługowe, załatwianie spraw urzędowych, korzystanie z usług, uczenie się ekonomii domowej, planowania czasu, obowiązkowości oraz rozwijania kompetencji i uprawnień zawodowych, umożliwiających podjęcie pracy zarobkowej.

Zgodnie z art. 145 ust. 2 ustawy na rok przed osiągnięciem pełnoletności osoby usamodzielniane wskazują opiekuna usamodzielnienia oraz, co najmniej na miesiąc przed ukończeniem 18 roku życia, opracowują wspólnie z opiekunem indywidualny program usamodzielnienia. W czasie trwania kontroli w kontrolowanej jednostce przebywało dwóch pełnoletnich wychowanków, będących w procesie usamodzielniania. Analizie poddano dokumentację jednego z nich i stwierdzono, że zgodnie z ww. przepisem prawa na rok przed ukończeniem przez niego 18 roku życia wychowanek wskazał opiekuna usamodzielnienia, a na miesiąc przed opracowany został indywidualny program usamodzielnienia.

W trakcie rozmów z kontrolującymi wszystkie dzieci stwierdziły, że w POW podejmowano działania wdrażające ich do samodzielności oraz przygotowujące do „dorosłego” życia. Dzieci wdrażane były do wykonywania różnych obowiązków związanych z prowadzeniem gospodarstwa domowego – w ramach dyżurów uczestniczyły w sprzątaniu, robieniu zakupów, przygotowaniu posiłków, robiły pranie, wyrzucały śmieci.

Wychowawcy zapoznawali dzieci z przepisami dotyczącymi procesu usamodzielnienia, uczyli w praktyce jak należy załatwiać różnego rodzaju formalności w urzędach.

Siedmioro starszych wychowanków przyznało, że wie, na jakich zasadach mogą pozostać w Placówce po osiągnięciu pełnoletności, czworo, z uwagi na wiek jeszcze nie wiedziało.

III. Ustalenia dotyczące realizacji uwag i wniosków wskazanych przez Zespół Kontrolny Biura Rzecznika Praw Dziecka w piśmie z dnia 8 sierpnia 2017 r.

W toku kontroli zbadano także stopień realizacji uwag i wniosków zawartych w „*Informacji o wynikach badania stanu przestrzegania praw dziecka, przeprowadzonego w dniach 7-8 marca 2017 roku w Placówce Opiekunczo – Wychowawczej nr 3 w Elblągu, ul. Mazurska 6, 82-300 Elbląg*”, która do Placówki wpłynęła w dniu 16 sierpnia 2017 r. /**akta kontroli str. 410-457/**.

1. Bezwzględnie należy przestrzegać wszystkich praw dziecka, zawartych w Konwencji o prawach dziecka i aktach prawa krajowego.

Analiza dokumentacji prowadzonej w kontrolowanej jednostce oraz rozmowy przeprowadzone przez zespół inspektorów z wychowankami nie wykazały, w okresie

poddanym kontroli, przypadków łamania praw dziecka. Szczegółowe informacje na temat stanu przestrzegania praw wychowanków kontrolowanej jednostki zostały zawarte w części II wystąpienia pokontrolnego.

2. Należy informować wychowanków o prawach dziecka i wyjaśniać, na czym polega ich realizacja w praktyce (m.in. prawo dziecka do wyrażania własnej opinii w sprawach go dotyczących, prawo dziecka do prywatności). W rozmowach na ten temat należy podkreślać potrzebę szanowania praw wszystkich osób tworzących daną społeczność.

W Programie działania Placówki, w obszarze zadań związanych z realizacją praw dziecka, założono organizowanie spotkań z wychowankami celem przypominania im postanowień *Konwencji o prawach dziecka* i omawiania na bieżąco kwestii związanych z tym zagadnieniem **/akta kontroli str. 458-465/**.

Z wyjaśnień i informacji przekazanych przez Koordynatora wynika, że prawa dziecka były częstym tematem spotkań społeczności Placówki oraz spotkań wychowawców z dziećmi w poszczególnych grupach wychowawczych. Każde dziecko zapoznawane było z zapisami *Konwencji o prawach dziecka* oraz Regulaminem, wyjaśniano dzieciom na czym w praktyce polega realizacja tych praw, w tym także prawa do wyrażania własnej opinii w sprawach go dotyczących oraz prawa dziecka do prywatności. Koordynator przedłożyła kontrolującym protokoły z zebrań z wychowankami w dniach 18 października 2017 r. oraz 22 marca 2018 r., podczas których omawiano wyżej wspomniane kwestie **/akta kontroli str. 466-472/**.

3. Należy bezwzględnie wyeliminować groźby, jako metodę wychowawczą i zapewnić dzieciom większe poczucie bezpieczeństwa oraz komfortu emocjonalnego. W pracy wychowawczej absolutnie nie należy stosować żadnych form przemocy.

Przeprowadzone czynności kontrolne, w tym rozmowy z dziećmi, nie wykazały przypadków stosowania, w okresie objętym kontrolą, przemocy wobec wychowanków Placówki oraz gróźb jako metody wychowawczej.

Ustalono, iż w celu wyeliminowania z pracy wychowawczej nieprawidłowości dnia 22 września 2017 roku odbyło się spotkanie kadry pedagogicznej, podczas którego pracownicy zostali zapoznani z zapisami *Konwencji o prawach dziecka*. Pracownicy zostali zobowiązani do przestrzegania praw dziecka. Respektowanie praw dzieci oraz stałe przypominanie pracownikom ich obowiązków w tym zakresie ujęto w *Programie działania* Placówki.

4. Należy wnikliwie analizować wszelkie informacje otrzymywane na temat dzieci i niezwłocznie udzielać im właściwej pomocy psychologicznej i terapeutycznej (szczególnie w sytuacjach przeżytej traumy). Niedopuszczalne jest, aby skutki zaniedbań dorosłych ponosiły dzieci. Konieczne jest podjęcie starań w celu stabilizacji zatrudnienia psychologa.

Jak wynika z analizy poddanej badaniu dokumentacji, jak również informacji przekazanych przez Koordynatora oraz specjalistów pracujących w POW, pomocy psychologicznej udzielano wychowankom nie tylko w oparciu o sporządzone *diagnozy psychofizyczne*, ale także

uwzględniając ich zmieniające się potrzeby, sytuację życiową oraz sposób funkcjonowania. Szczegółowe informacje dotyczące zatrudnienia psychologa oraz świadczonej przez niego pomocy zostały opisane w części II wystąpienia pokontrolnego – **prawo do pomocy specjalistycznej**.

5. *Ważną rolę w pracy każdej placówki powinni odgrywać specjaliści – psycholog i pedagog. Właściwie ukierunkowana pomoc psychologiczno – pedagogiczna polegająca na ciągłości oddziaływań, prowadzona w oparciu o wnikliwą analizę podejmowanych działań pedagogicznych i psychologicznych powinna przyczynić się do pozytywnych zmian w zachowaniu dziecka.*

Ramowy plan działań pedagoga i psychologa pracujących w kontrolowanej jednostce określany był na każdy rok kalendarzowy w *Programie działania Placówki*. Założono w nim, że specjaliści będą brali aktywny udział w realizacji zadań związanych z:

- zapewnieniem powodzenia szkolnego i rozwoju intelektualnego wychowanków,
- działalnością diagnostyczno – obserwacyjną,
- przestrzeganiem praw dziecka,
- ścisłą współpracą z rodziną dziecka,
- opieką zdrowotną dziecka, prowadzeniem działań profilaktycznych,
- przygotowaniem wychowanków do samodzielnego życia,
- zajęciami psychoedukacyjnymi dla osób współzależnych, zajęciami socjoterapeutycznymi, prowadzeniem terapii indywidualnej, zajęć edukacyjnych,
- programem intensywnej i indywidualizowanej pracy z rodziną oraz pracy nad odbudową kompetencji emocjonalnych i społecznych dziecka – tworzenie planów pomocy dziecku.

Na podstawie analizy dokumentacji prowadzonej przez pedagoga oraz przeprowadzonych z nim rozmów uznać można, że wykonywana przez niego praca polegała na ciągłości oddziaływań i prowadzona była o wnikliwą analizę podejmowanych działań pedagogicznych. W przypadku psychologa, przyjęty przez niego sposób dokumentowania realizowanych działań, utrudniał dokonanie jednoznacznej oceny, czy prowadzona przez niego praca polegała na ciągłości oddziaływań i oparta była o wnikliwą analizę podejmowanych działań psychologicznych.

6. *Psycholog oraz pedagog powinni być w większym zakresie dostępni dla dzieci w godzinach, w których przebywają one w Placówce, tak aby po zakończeniu nauki w szkole bądź nauki własnej miały one możliwość spotkania ze specjalistami.*

Stwierdzono, że godziny pracy pedagoga nie uległy zmianie – w porównaniu do okresu, w którym przeprowadzano badanie pracowników biura Rzecznika Praw Dziecka. Ustalono, że wymiar czasu pracy psychologa, w okresie podlegającym kontroli, został zmniejszony z całego etatu do ½ etatu. Szczegółowo zagadnienie dotyczące wymiaru czasu pracy specjalistów opisane zostało w części II wystąpienia – **prawo do pomocy specjalistycznej**.

Jednocześnie Koordynator zapewniła, że w sytuacjach wymagających obecności tych osób

poza ustalonymi godzinami pracy, zarówno psycholog, jak i pedagog pozostawali w gotowości do pomocy dzieciom.

7. *Należy zapewniać wychowankom udział w zajęciach specjalistycznych (socjoterapii czy psychoterapii), ściśle ukierunkowanych na zredukowanie bądź wyeliminowanie ich problemów. W tym celu należy uważnie przeanalizować sytuację i problemy dziecka. Sposób funkcjonowania konkretnego dziecka powinien stanowić punkt wyjścia do formułowania wniosków na temat konieczności podjęcia konkretnych działań na rzecz dziecka (w tym ich niezwłoczności, jeśli istnieje taka potrzeba). Zasadnym wydaje się przywrócenie zajęć socjoterapeutycznych dla dzieci na terenie Placówki.*

W oparciu o badaną dokumentację oraz wyjaśnienia pedagoga i psychologa pracujących w kontrolowanej jednostce ustalono, że pomoc specjalistyczną zapewniano dzieciom adekwatnie do rozpoznanych potrzeb. Wychowankom sporządzano *diagnozy psychofizyczne*, podlegające aktualizacji, w których znajdowały się wskazania do dalszej pracy pedagogicznej i terapeutycznej z dzieckiem. Na podstawie sporządzonych *diagnoz psychofizycznych* oraz obserwacji specjalistów i wychowawców dokonywanych w toku bieżącej pracy z dzieckiem podejmowano działania mające na celu zapewnienie dziecku niezbędnej pomocy specjalistycznej.

Pomoc specjalistyczna zapewniana była wychowankom przez psychologa oraz pedagoga na terenie Placówki oraz poza nią, min. w Poradni Zdrowia Psychicznego KARAN oraz Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej nr 1 w Elblągu.

W okresie poddanym kontroli nie realizowano stałych zajęć socjoterapeutycznych. Od października 2018 r. do grudnia 2018 r., w ramach realizacji projektu „*Dofinansowanie programów oraz udziałów własnych do programów, dla jednostek samorządowych realizujących programy związane z rozwiązywaniem problemów alkoholowych i społecznych w roku 2018*” odbywały się w Placówce zajęcia socjoterapeutyczne, w których uczestniczyło ośmioro wychowanków. Zajęcia prowadzone były przez dwóch socjoterapeutów. Realizację prawa wychowanków do pomocy specjalistycznej opisano szczegółowo w części II wystąpienia pokontrolnego.

8. *Należy przestrzegać organizacji pracy wychowawczej z dzieckiem, uwzględniając w niej wytyczne zawarte w diagnozie psychofizycznej dziecka i budując plan pomocy dziecku w oparciu o sumienną analizę jego rzeczywistych potrzeb i potencjałów. Należy badać efekty podejmowanych działań i w razie potrzeby modyfikować diagnozę i plan pomocy dziecku. Wskazane jest stosowanie nowoczesnych metod w pracy z dziećmi, w tym koncentrowanie się na wykorzystaniu mocnych stron dziecka, co ułatwia eliminowanie bądź łagodzenie deficytów.*

Na podstawie przeprowadzonej analizy dokumentacji dzieci, których akta zostały poddane kontroli, można wnioskować, że organizując pracę wychowawczą z dzieckiem uwzględniano wytyczne zawarte w sporządzonej mu *diagnozie psychofizycznej*. Na podstawie analizy planów

pomocy dziecku stwierdzono, że modyfikowano w zależności od potrzeb, nie rzadziej niż co pół roku.

W opinii kontrolujących w *planach pomocy dziecku* zbyt mało uwagi poświęca się na działania związane z rozwojem zainteresowań, stąd też kontrolujący w formie instruktażu udzielili wskazówek w tym zakresie **/akta kontroli str. 473-512/**.

9. *Cel wyznaczony w planie pomocy dziecku powinien być konkretny, mierzalny, osiągalny i określony w czasie, ze wskazaniem konkretnych osób odpowiedzialnych za jego realizację.*

Jak wynika z informacji udzielonych przez Koordynatora wszyscy pracownicy pedagogiczni, pracujący z dziećmi, zostali zobowiązani do sporządzania *planów pomocy dzieciom* z uwzględnieniem wskazówek zawartych w *Informacji*. Ustawiczne omawianie kwestii dotyczących sporządzania *planów pomocy dzieciom* ujęte zostało w *Programie działania* Placówki. Uczulono także wychowawców, aby modyfikowali plany pomocy dziecku w porozumieniu i we współpracy z psychologiem i pedagogiem oraz by uwzględniali w nich potrzeby i potencjały dzieci.

Jak wynika z wyjaśnień Koordynatora *plany pomocy dziecku*, zgodnie z obowiązkiem wynikającym z art. 100 ust. 1 ustawy sporządzone były przez wychowawców we współpracy z asystentami rodzin, a w przypadku, gdy rodzinie nie został przydzielony asystent, z pracownikami socjalnymi reprezentującymi podmiot organizujący pracę z rodziną. Jak wskazał Koordynator „*plan pracy z rodziną modyfikowany jest zgodnie z wnioskami z posiedzeń zespołu ds. okresowej oceny sytuacji dziecka. W posiedzeniach zespołu zawsze udział bierze pracownik Działu Wspierania Rodziny i Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Elblągu oraz zaproszeni pracownicy socjalni i asystenci rodziny współpracujący z rodziną dziecka*”**/akta kontroli str. 513-514/**. Zespół inspektorów w oparciu o przeprowadzoną analizę stwierdził, że czynności podejmowane w ramach wypełnienia obowiązku wynikającego z ww. przepisu prawa nie znajdowały odzwierciedlenia w prowadzonej dokumentacji, w związku z czym udzielił bieżącego instruktażu, że zasadne jest dokumentowanie tych czynności.

Przedstawione kontrolującym plany pomocy dziecku zarówno sporządzone nowo przyjętym wychowankom jak i dzieciom już przebywającym, były modyfikowane na podstawie wniosków podejmowanych po analizie przeprowadzonych działań, stosowanych metod i form pracy z dzieckiem. Wytyczone w *planach pomocy dziecku* cele były konkretne, mierzalne, dookreślono termin ich osiągnięcia oraz wskazano osoby odpowiedzialne za ich realizację.

10. *Należy wprowadzić czytelny system wychowawczy w zakresie kar i nagród, a także konsekwentnie postępować w przyznawaniu przywilejów wychowankom, aby w odczuciu dziecięcej społeczności były one sprawiedliwe. Regulamin kar i nagród powinien niezwłocznie ulec modyfikacji, uwzględniając uwagi zawarte w Informacji.*

W ramach realizacji uwag i wniosków zawartych w *Informacji*, Zarządzeniem Nr 5/2017 w Grupie „R”: *Regulaminy „Wychowankowie”* został wprowadzony nowy *R/2 System zasad, przywilejów i konsekwencji obowiązujący w Placówce Opiekuńczo – Wychowawczej Nr 3 w*

Elblągu /akta kontroli str. 50-52/. Określono w nim, że wyciąganie wobec wychowanków konsekwencji oznacza podjęcie przez pracowników pedagogicznych oraz Koordynatora i Dyrektora określonych działań, będących naturalnym i logicznym następstwem zachowań wychowanków uznanych za niewłaściwe np. za wagary lub inne formy lekceważenia obowiązku szkolnego, agresję słowną i fizyczną, spożywanie alkoholu i innych używek, niestosowanie się do poleceń wychowawcy, łamanie ustaleń, kradzieże, kłamstwa itp.

Wskazano, że tak rozumiane konsekwencje mogą przybierać następujące formy: zobowiązanie wychowanka do naprawienia wyrządzonej szkody, ograniczenia lub odebrania przywileju, zobowiązanie do wykonania dodatkowej pracy na rzecz Placówki lub grupy wychowawczej, ograniczenia w dysponowaniu czasem wolnym, w tym zakaz opuszczania Placówki (z jednoczesnym poszanowaniem prawa wychowanka do kontaktu z rodziną na jej terenie), ograniczenia lub zakazu dostępu do komputera, Internetu, telefonu, zakazu oglądania telewizji lub określonych programów telewizyjnych, zakazu spotkań ze znajomymi na terenie Placówki i poza nią lub ograniczenia ww. spotkań, upomnienia lub nagany Dyrektora z wpisem do akt, jednorazowego wyłączenia z aktywności atrakcyjnej dla dziecka np. wspólnego wyjścia do kina, braku zwiększenia kwoty kieszonkowego.

W ww. dokumencie zaznaczono jednocześnie, że wyciągając konsekwencje wobec wychowanków należy kierować się właściwą z punktu widzenia pedagogiki motywacją, pamiętając o poszanowaniu godności osobistej dziecka. Wychowanek musi otrzymać jasny komunikat o podejmowanych wobec niego działaniach i wiedzieć czego są one następstwem. Wybór konsekwencji należy do wychowawcy i musi uwzględniać wiek dziecka, etap jego rozwoju, jak również być logicznym następstwem niewłaściwego zachowania. Dziecko powinno zostać uprzedzone o formie konsekwencji, których zastosowanie jest ostatecznym rozstrzygnięciem i musi być poprzedzone rozmową, perswazją i wyjaśnieniem.

Natomiast przywileje mają mieć na celu wzmocnienie zachowań pożądanых i tak rozumiane mogą być przyznawane w następujących formach: wręczenia drobnego upominku, natychmiastowej pochwały słownej, indywidualnej lub na forum grupy, nagrody rzeczowej w postaci przez dziecko pożądanej, wyjścia do kina, do pizzerii, dodatkowych zakupów odzieżowych, możliwości korzystania z przyjemności, np. oglądanie filmu w czasie trwania ciszy nocnej, dodatkowego czasu korzystania z komputera, podwyższenia kwoty kieszonkowego, pochwały Dyrektora z wpisem do akt, nagród ustalanych indywidualnie w relacji wychowanek – wychowawca np. indywidualnego wyjścia z wychowawcą do teatru, organizacji wspólnych/grupowych przyjemności. Nadmieniono jednocześnie, że udzielając wychowankom przywilejów należy zauważyć każdą pozytywną zmianę, szczególnie u dzieci z niską motywacją do zmian, a także wiek, indywidualne potrzeby i etap rozwoju.

11. Należy poddać analizie zasady wypłacania kieszonkowego uwzględniając uwagi zawarte w Informacji.

Zarządzeniem Nr 5/2017 zostały wprowadzony nowy R/4 *Regulamin przyznawania kwot pieniężnych do własnego dysponowania przez wychowanków.*

Szczegółowe informacje dotyczące zasad wypłacania kieszonkowego zawarte zostały w części II wystąpienia pokontrolnego – **wyposażenie w kwotę pieniężną do własnego dysponowania przez dziecko.**

12. *Należy rozmawiać z dziećmi nt. wyboru szkoły i zawodu, i wspólnie z nimi podejmować decyzje tak ważne dla ich przyszłego życia.*

Jak wynika z informacji udzielonych przez Koordynatora wychowawcy w toku bieżącej pracy wychowawczej rozmawiają z wychowankami na temat wyboru kierunku kształcenia, udzielają pomocy w wyborze szkoły, zawodu uwzględniając ich zdanie oraz adekwatnie do osiągniętych przez nich wyników edukacyjnych. Udzielanie pomocy wychowankom w zakresie wyboru kierunku kształcenia, zawodu należy także do zadań pedagoga. Podczas rozmów z zespołem inspektorów dzieci potwierdziły, że uzyskują w tym zakresie wsparcie ze strony pracowników pedagogicznych Placówki.

13. *Rozważenia wymaga udzielenie wsparcia wychowawcom zgodnie ze wskazówkami zawartymi w Informacji.*

Zgodnie z informacjami przedłożonymi przez Koordynatora /akta kontroli str. 515/ w okresie podlegającym kontroli pracownicy POW uczestniczyli w następujących szkoleniach, mających na celu podwyższenie ich kompetencje i umiejętności wychowawcze:

- „*Normatywny rozwój psychoseksualny dzieci i młodzieży. Profilaktyka zachowań problemowych*” – szkolenie zorganizowane przez SCPOW w dniach 25.11.2017 r. oraz 02.12.2017 r. (uczestniczyli w nim wychowawcy, pedagog, psycholog, pracownik socjalny),
- „*Wektory uzależnień od środków psychoaktywnych na przełomie ostatnich 25 lat.*” – szkolenie zorganizowane przez Stowarzyszenie Katolicki Ruch Antynarkotkowy KARAN w dniu 08.12.2017 r. (uczestniczył w nim pracownik socjalny),
- Akademia Zarządzania „*Dla Rodziny – doskonalenie zawodowe kadr systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej*” – szkolenie zorganizowane przez Stowarzyszenie „SOS dla Rodziny” w dniach 5 – 7.11.2018 r. (uczestniczył w nim Koordynator POW),
- „*Budowanie kompleksowego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną – współpraca organizatorów pieczy zastępczej, sądów, policji, szkół...*”, szkolenie zorganizowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w dniach 19.11.2018 r. oraz 10.12.2018 r. (uczestniczył w nim pracownik socjalny i pedagog).

14. *Należy z większą troską analizować prośby dzieci w zakresie zakupu odzieży. Fakt, że negatywnie wyróżniają się wyglądem na tle rówieśników nie służy budowaniu (i tak już zaburzonego) poczucia własnej wartości.*

Szczegółowe informacje dotyczące zaopatrywania dzieci w odzież i obuwie zostały opisane w części II wystąpienia pokontrolnego – **prawo do bezpieczeństwa socjalnego – zabezpieczenie w odzież i obuwie.**

Podczas rozmów z kontrolującymi dzieci informowały, że były odpowiednio zaopatrywane w obuwie, odzież i bieliznę oraz samodzielnie mogły decydować o wyborze w

tym zakresie, zgodnie z własnym gustem i potrzebami. W ocenie zespołu inspektorów wychowankowie Placówki nie wyróżniali się na tle rówieśników.

15. Wskazane jest rozwijanie systematycznej współpracy z wolontariuszami. Osoby zaangażowane w sprawy społeczne swoją pracą wzbogacą ofertę wychowawczą Placówki. Zapewnienie transparentności tego miejsca będzie też sprzyjało lepszej pracy Placówki. Przy udziale wolontariuszy nastoletni wychowankowie będą mieli m.in. możliwość nabycia umiejętności nawiązania relacji z nowopoznanymi osobami, gotowości do współpracy oraz poczucia odpowiedzialności.

Z informacji przekazanej przez Koordynatora wynika, iż kontrolowana jednostka nie korzystała z pomocy wolontariuszy. Koordynator wskazała, że jedną z przesłanek przemawiającą za tym było sygnalizowanie przez wychowanków, że nie chcą aby wolontariusze pojawiali się w Placówce. Koordynator poinformowała jednocześnie, że w Placówce często odbywały się praktyki studentów kierunków pedagogicznych, którzy angażują się w pracę z dziećmi, dzieci otrzymują dodatkową pomoc dydaktyczną oraz uczestniczą w różnych zajęciach tematycznych **/akta kontroli str. 244-247/**.

16. Rozważyć możliwość odnowienia pomieszczeń, w których mieszkają dzieci. Zadbać o „bardziej domowy” wygląd Placówki.

Koordynator POW poinformowała kontrolujących, że w sierpniu i we wrześniu 2017 roku odmalowane zostały pokoje wychowanków oraz świetlice w grupach wychowawczych. W 2018 roku pomalowane zostały hole, stołówka główna oraz korytarze w grupach wychowawczych. Pod koniec 2018 roku rozpoczęto dalsze odnawianie pokoi mieszkalnych dzieci i zabezpieczono na ten cel środki w budżecie na rok 2019 **/akta kontroli str. 244-247/**.

Jednakże na podstawie poczynionych w toku kontroli ustaleń, szczegółowo opisanych na str. 4 niniejszego wystąpienia, stwierdzić należy, iż niezbędne jest podejmowanie dalszych działań mających na celu zadbanie o bardziej „domowy” charakter Placówki.

17. W procesie usamodzielniania wychowanków należy realizować wskazówki zawarte w dokumencie opracowanych przez Rzecznika Praw Dziecka pt. Zalecenia Rzecznika Praw Dziecka w zakresie skutecznego usamodzielniania dzieci umieszczonych na podstawie orzeczenia sądu w pieczy zastępczej i różnego rodzaju placówkach, a także opuszczających domy dla matek z dziećmi i kobiet w ciąży.

Koordynator POW poinformowała kontrolujących, że w dniu 22 września 2017 r. odbyło się spotkanie, na którym pracownicy pedagogiczni zostali zapoznani z dokumentem opracowanym przez Rzecznika Praw Dziecka pt. *Zalecenia Rzecznika Praw Dziecka w zakresie skutecznego usamodzielniania dzieci umieszczonych na podstawie orzeczenia sądu w pieczy zastępczej i różnego rodzaju placówkach, a także opuszczających domy dla matek z dziećmi i kobiet w ciąży* **/akta kontroli str. 516-519/**. Pracownicy zostali zobowiązani do stosowania

ww. zaleceń Rzecznika. Wychowankowie Placówki zapoznani zostali z treścią ww. dokumentu na zabranie w dniu 18 października 2017 r.

Ponadto Koordynator przedłożyła kontrolującym protokół z zebrania w dniu 18 października 2017 r. z wychowankami osiągającymi pełnoletność w roku 2017 i 2018, podczas którego omówione zostały kwestie związane z przygotowaniem do usamodzielnienia, realizacją indywidualnych programów usamodzielnienia oraz przysługującymi wychowankom prawami i świadczeniami.

Na podstawie ustaleń poczynionych przez zespół inspektorów, w tym min. na podstawie przeprowadzonych z dziećmi rozmów, wnioskować można, że zalecenia te były uwzględniane w prowadzonej pracy wychowawczej (ustalenia w zakresie realizacji prawa dziecka do pomocy w przygotowaniu do samodzielnego życia opisano w części II niniejszego wystąpienia pokontrolnego).

18. W pracy z dziećmi należy stosować Zalecenia dotyczące pobytu dzieci w placówkach opiekuńczo – wychowawczych, opracowane i podpisane przez Rzecznika Praw Dziecka oraz ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego, a następnie przekazane do realizacji w październiku 2012 roku za pośrednictwem Wojewodów.

Koordynator POW poinformowała kontrolujących, że w dniu 22 września 2017 r. odbyło się spotkanie, na którym pracownicy pedagogiczni zostali zapoznani z dokumentem opracowanym przez Rzecznika Praw Dziecka pt. *Zalecenia dotyczące pobytu dzieci w placówkach opiekuńczo – wychowawczych* i zobowiązani do stosowania ich w pracy wychowawczej z dziećmi **/akta kontroli str. 516-519/**.

IV. Pozostałe ustalenia

Zespół inspektorów analizując *karty pobytu* dzieci, w kontekście przestrzegania praw dziecka stwierdził, że w przypadku pięciorga z nich *karta pobytu* nie była prowadzona zgodnie § 17 ust. 4 pkt 2, gdyż nie uzupełniano jej nie rzadziej niż co miesiąc – w przypadku dzieci przebywających w grupie socjalizacyjnej oraz nie rzadziej niż co dwa tygodnie – w przypadku dzieci przebywających w grupie interwencyjnej. Koordynator pisemnie wyjaśnił, że „*karty pobytu wychowanków nie były uzupełniane głównie w obszarach: stan zdrowia dziecka, informacje o pobytach dziecka w szpitalu, szczególne potrzeby dziecka i znaczące wydarzenia, współpraca placówki z instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny, w tym asystentem rodziny. Wychowawcy uznali, iż wpisy te powinny być uzupełniane w momencie zaistnienia faktu np. choroby, pobytu w szpitalu, czy ważnego wydarzenia. Braki wpisów w karcie mogą być również spowodowane chorobą lub urlopem wypoczynkowym wychowawcy prowadzącego. Dokumentacja nie jest wtedy uzupełniana, a wpis najważniejszych informacji o wychowanku dokonuje się po powrocie do pracy, wpisując faktyczną datę uzupełnienia dokumentacji*” **/akta kontroli str. 520-521/**.

Karta pobytu dziecka jest podstawowym dokumentem, w którym gromadzone są wszystkie informacje dotyczące całokształtu jego sytuacji i funkcjonowania. Dokument ten winien stanowić swoistą „historię” pobytu dziecka w Placówce i być głównym źródłem wiedzy na jego

temat. *Karta pobytu dziecka* powinna być więc prowadzona w sposób jasny, rzetelny i niebudzący wątpliwości, czy brak dokonania wpisu wynika z tego, że nic istotnego nie wydarzyło się w danym obszarze funkcjonowania dziecka, czy też z zaniechania pracownika odpowiedzialnego za prowadzenie ww. dokumentu.

Przyczyną powstania tej nieprawidłowości jest więc niewłaściwa interpretacja przepisów oraz niedostateczny nadzór Dyrektora nad pracą wychowawców w tym zakresie. Niedokonywanie wpisów, w terminach określonych w rozporządzeniu, skutkować może brakiem kompleksowej wiedzy na temat całokształtu sytuacji wychowanka i przebiegu jego pobytu w pieczy zastępczej.

Zgodnie z zapisem art. 103 ust. 6 i 7 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej pobyt dziecka w placówce opiekuńczo – wychowawczej typu interwencyjnego nie może trwać dłużej niż trzy miesiące. W szczególnie uzasadnionych przypadkach okres ten może zostać przedłużony do zakończenia trwającego postępowania o powrót dziecka do rodziny, przysposobienie bądź umieszczenie w pieczy zastępczej. Ustalono, że dzieci w grupie interwencyjnej przebywały powyżej trzech miesięcy, co wynikało z tego, że postępowanie sądowe w ich sprawie trwało dłużej niż trzy miesiące. W ramach bieżącego instruktażu wskazano Koordynatorowi, że zasadne jest po upływie trzech miesięcy od umieszczenia dziecka w grupie interwencyjnej, występowanie do sądu z zapytaniem o podejmowane działania w celu uregulowania jego sytuacji prawnej.

V. Uwagi i wnioski

Na podstawie rozmów przeprowadzonych z wychowankami stwierdzić należy, że zdecydowana większość z nich pozytywnie oceniła opiekę sprawowaną przez wychowawców. Nieliczne uwagi wniesione przez wychowanków zostały przeanalizowane, jak również omówione z Dyrektorem oraz Koordynatorem w ramach bieżącego instruktażu.

W związku poczynionym przez kontrolujących ustaleniem, że w regulaminie: *R/1 Prawa wychowanków przebywających w Placówce Opiekuńczo – Wychowawczej Nr 3 w Elblągu*, nie wymieniono wszystkich praw dziecka określonych w *Konwencji o prawach dziecka*, niezbędne jest przeformułowanie go w taki sposób, aby uwzględniał wszystkie prawa wynikające z *Konwencji* (przy zachowaniu katalogu zamkniętego), bądź też sformułowanie jego zapisów w sposób otwarty, z odesłaniem do *Konwencji o prawach dziecka*.

W ocenie kontrolujących należy także bezwzględnie podejmować działania mające na celu stworzenie bardziej „domowego” charakteru Placówki, min. poprzez odpowiednie jej wyposażenie, w szczególności w grupie interwencyjnej oraz zindywidualizowanie miejsc pokoi mieszkalnych wychowanków.

W opinii kontrolujących istnieje także zasadność ponownego omówienia z dziećmi kwestii uczestnictwa w zajęciach dodatkowych, rozwijających, hobbyistycznych, również w kontekście możliwości finansowych Placówki tak, aby dać każdemu z dzieci szansę na rozwój indywidualnych zainteresowań czy realizację pasji. W związku ze stwierdzeniem występowania przypadków stosowania przez część wychowawców wulgaryzmów w obecności wychowanków, rekomenduje się podjęcie stosownych działań mających na celu wyeliminowanie ww. sytuacji. W opinii zespołu kontrolującego niewłaściwa postawa wychowawców, może powodować kształtowanie się niepożądanych postaw wychowanków.

W związku z ustaleniem, że kontrolowana jednostka nie korzysta z pomocy wolontariuszy, uwzględniając uwagi i wnioski zawarte w tym zakresie w *Informacji Rzecznika Praw Dziecka*, wskazane jest podjęcie działań mających na celu rozwijanie systematycznej współpracy z wolontariuszami, przy jednoczesnym posznowaniu woli wychowanków w tym zakresie.

Na podstawie poczynionych w toku kontroli ustaleń w zakresie realizacji prawa dziecka do pomocy specjalistycznej oraz oceny pracy specjalistów zatrudnionych w Placówce (opisanych na str. 15-17 niniejszego wystąpienia) wnioskować należy, że psycholog nie wywiązywał się rzetelnie z powierzonych mu zadań, zarówno w zakresie prowadzenia dokumentacji z prowadzonej pracy jak i wsparcia udzielanego wychowankom. Stwierdzić jednocześnie należy, że w opinii zespołu inspektorów zmniejszenie przez Dyrektora wymiaru czasu pracy psychologa z uwagi na negatywną ocenę jego pracy było niewystarczające, winny bowiem zostać podjęte także inne działania mające na celu zapewnienie wychowankom profesjonalnego wsparcia psychologicznego na terenie Placówki. Uwzględniając powyższe wnioski stwierdzić należy, że niezbędne jest podjęcie działań mających na celu zapewnienie wychowankom stosownej pomocy psychologicznej na terenie Placówki w szerszym zakresie czasu, adekwatnie do potrzeb wychowanków.

Zasadnym wydaje się również przeanalizowanie godzin pracy pedagoga i rozważenie dokonanie stosownych zmian w tym zakresie, tak aby częściej, niż raz w tygodniu, był dostępny dla dzieci w godzinach, w których przebywają one w Placówce po zakończeniu zajęć lekcyjnych i dostosowany do ich potrzeb. Zasadnym wydaje się także podjęcie działań mających na celu zapewnienie wychowankom na terenie Placówki stałych zajęć socjoterapeutycznych.

Kontrolujący ustalili, że w okresie podlegającym kontroli pracownicy pedagogiczni uczestniczyli w szkoleniach mających na celu podniesienie ich umiejętności wychowawcze, jednakże z uwagi na konieczność stałego wsparcia w tym zakresie oraz fakt, że ostatnie szkolenie, w którym uczestniczyli wychowawcy odbyło się w listopadzie i grudniu 2017 r. rekomenduje się podjęcie działań mających na celu zapewnienie szkoleń oraz innych form doskonalenia zawodowego, jak również innego rodzaju wsparcia dla pracowników.

VI. Zalecenia

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, działając w oparciu o art. 197d ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wnoszę o podjęcie przez Dyrektora, jako osoby odpowiedzialnej za ich powstanie, stosownych działań, mających na celu ich wyeliminowanie oraz realizację następujących zaleceń:

1. Przestrzegać bezwzględnie zakazu palenia tytoniu na terenie Placówki. Wzmóc nadzór Dyrektora w tym zakresie. **Termin realizacji – niezwłocznie.**
2. Bezwzględnie nie dopuszczać do sytuacji pozostawiania dzieci bez opieki. Wzmóc nadzór Dyrektora w tym zakresie. **Termin realizacji – niezwłocznie.**
3. Podjąć działania mające na celu dokonanie zmian organizacyjnych, pozwalających na właściwe zabezpieczanie potrzeb żywieniowych wychowanków w weekendy. **Termin realizacji – niezwłocznie.**

4. *Karty pobytu dzieci* uzupełniać, w przypadku dzieci przebywających w grupie socjalizacyjnej – nie rzadziej niż co miesiąc, a w przypadku dzieci przebywających w grupie interwencyjnej – nie rzadziej niż co dwa tygodnie zgodnie, z § 17 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia. Wzmóc nadzór Dyrektora nad pracą wychowawców w tym zakresie.

Termin realizacji – na bieżąco.

5. Dokumentację psychologiczną dziecka prowadzić rzetelnie, w szczególności dokonywać opisu przebiegu zajęć w *kartach udziału w zajęciach prowadzonych przez psychologa*. Wzmóc nadzór Dyrektora nad pracą psychologa. **Termin realizacji – na bieżąco.**

Kontrolowanej jednostce przysługuje prawo zgłoszenia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego i/lub zawartych w nim zaleceń pokontrolnych na zasadach określonych w art. 197 d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Termin na wniesienie zastrzeżeń wynosi 7 dni od dnia otrzymania wystąpienia pokontrolnego wraz z zaleceniami. W przypadku niezgłoszenia zastrzeżeń, proszę o poinformowanie Wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych, w terminie 30 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia.

Podstawa prawna:

- § 14 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 roku w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz. U. 2015 poz. 1477),
- art. 197 d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. 2018 poz. 998 ze zm.).

GLÓWNY SPECJALISTA

Izabela Chowańska

GLÓWNY SPECJALISTA

Stella Maścianica

GLÓWNY SPECJALISTA

Katarzyna Brewka

Z up. WOJEWODY
WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO

Joanna Jablonka-Kastrau
ZASTĘPCA DYREKTORA
Wydziału Polityki Społecznej